

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 08310

BA ZIKH IN DER HEYM

Mendl Lifshits

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

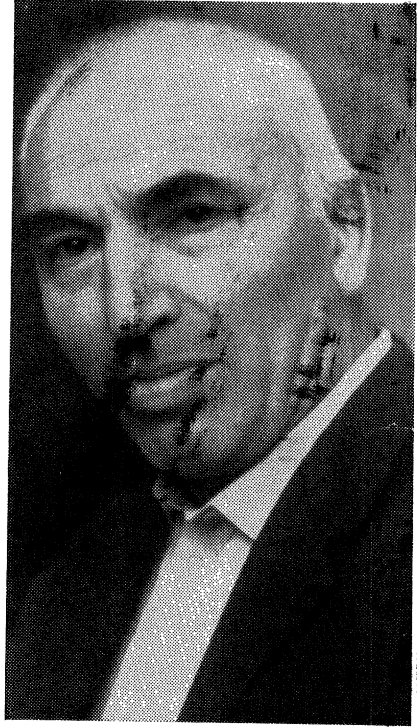
Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

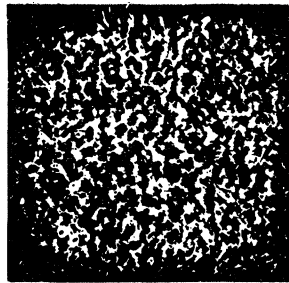
The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

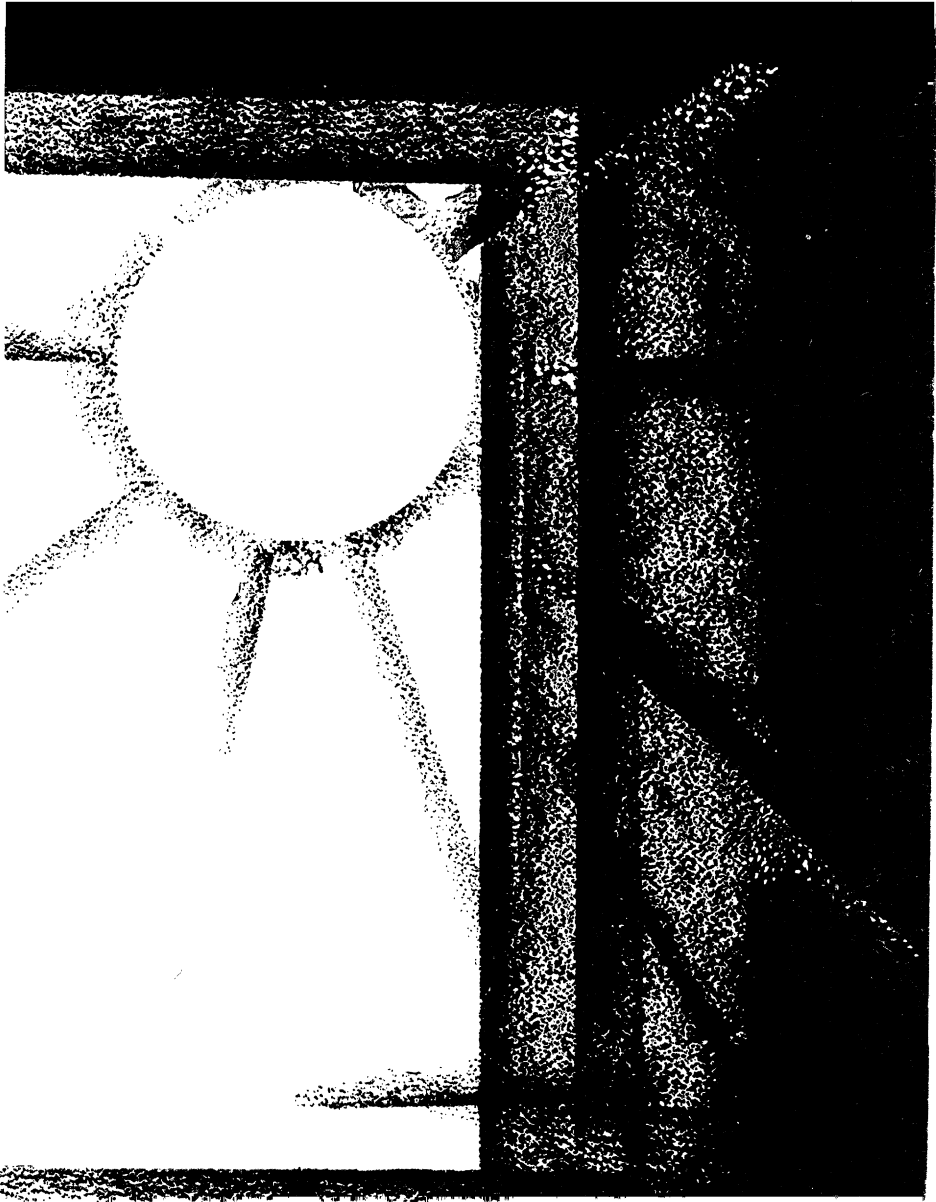

מענדל ליפשיץ

בא
זיך
בעוויילטע לידער
אין
דער
היים

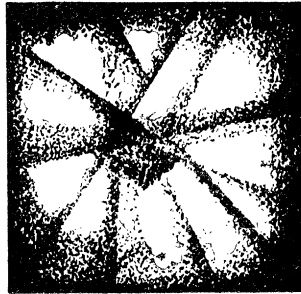
פארלאג
"סאוועטסקי פרימאטעל"
מאסקווע 1967

לִירִיק

1. די טירן עפן ברייטער

* * *

אָט דער געדאַנק אָף טויזנטער פּאַפּירן
און אַנשריפטן עס שפּרייט זיך אויס געדיכט:
דו ביסט אַרײַן — פּאַרמאך נאָך זיך די טירן,
דו ביסט אוועק — דעש אויס נאָך זיך די לײכט.
און איך וויל אנדערש דעם געדאַנק פאַרשפּרייטן:
דער הייפּעך זאַל ער זײַן קעגן זײַן שטאַם —
דו ביסט אַרײַן — די טירן עפּן ברייטער,
דו ביסט אוועק — צינד אָן נאָך זיך אַ פּלאַם.

א קוואל

א קוואל זיך שלאָגט אדורך אין טיפן טיך,
אין מוטנע וואסערן זיין וואסער דיכט.
אין פעלדזון ריין עס שלאָגט זיך דורך א קוואל,
אים איז גענוג אין שטיין איין הויך, איין שפאלט.

און ווי ס'איז וויסטעניש — קיין שאַטן פאלט,
ער קומט פון דר'ערד ארויס אי פריש, אי קאלט.
ווען ס'זאָל דער קוואל מיט מיר ניט זיין קיין פריינט,
איז ווי וואָלט איך דערלעבן גאָר ביז היינט?

און ווי וואָלט איך באגריסן היינט דעם טאָג,
ווען אין מיין הארץ דער קוואל ניט שפילט און שלאָגט?..

* * *

מיט וואָס האָט מיך די ערד געבונדן,
וואָס ליבן ליב איך זי אנווי ביז בלוט?
מיט איינגעקריצטע, טיפע ווונדן,
וואָס פארגעדענקען זיך דאָך זייער גוט!..

זאָ וועמען גרינגע פרייד געהערן,
און מיר איז טייערער פון פרייד —
פון פיס פארבלוטטיקטע דאָס פערל,
בא דעם, וואָס גייט
און גייט,
און גייט...

* * *

ס'האַט אונדזער מעכטיקייט זיך אויסגערוט,
ווי אפן שארפשטיין רוט זיך אויס דער מעסער,
און וועל איך שטארבן — איז מיר גוט,
און וועל איך לעבן — איז נאך בעסער.

ס'האַט אונדזער רויקייט זיך אויסגעקלאָרט,
ווי בדוי פון הימלען נאָכן בדיין און רעגן,
און וועל איך שטארבן — לייב איך פאַרט,
און לייב איך, וועל איך אייביק לעבן...

* * *

ש. האלקינטן

פארוואָס זאָג מיר קיין שאַ ניט ווערן גרינגער?
מיין לאַנד איז ברייט, מיין הימל הויך און קלאַר,
און זעכציק יאָר ווערט אַלט אַ פריינט, אַ זינגער,
אין לעצטן כוידעש פונעם נייעם יאָר.

צום נייעם יאָר די יאָרן אַלע גייען,
און גוט איז גיין מיט זיי און גיין, און גיין.
מיר הייבן אָן, ווי רייטער אין די רייען,
און ענדיקן, ווי פוסגייער, אַליין.

איז גיי און גיי, דעם פראַסט פון צייט צעשפאַרט,
און אונטער איינז שוין וואַרעמט זיך אַ זומער;
מיר טאָרן, פריינט מינגער, ניט ווערן אַלט,
ווייל אונדזער אומבײַט איז נאָך ניט געקומען...

* * *

מיט וואָס איז עס דער פּרייַנג אוי שייַן,
וואָס בענקען בענקט מען נאָר נאָך אים אַליין?
דער זומער טוט דאָך אָן אין גאַלד דעם טאַג,
די ווייַט שענקט דאָך דער פּיד איר ווידערקאַל,
עס ווערט דאָך דיין געפּיבטע דיר א פּרוי, —
פּאַרוואָס זשע איז דער פּרייַנג פּיב אוי?
ווייַל יעדנס טרוים באַפּליגלט ער אַליין,
ווייַל זיינע הימלען זיינען בלוי און רייך,
ווייַל אין ווייַטע וועגן פּערנט ער אונדז גיין, —
אַט פּאַרוואָס עס איז דער פּרייַנג שייַן.

פארנאכט

א פארנאכט
א שטיקער
און א ווארעמער,
אין בלוי
זיך פיקן
שטערן...
ווי נעמט מען הענט אזוינע —
די גאנצע וועלט צו ארעמען?
אזא געהער ווי נעמט מען —
די גאנצע וועלט דערהערן?..

זומער

אהיים פון היץ יאָגט דער טאָבן,
די ביימער כאָלעמען אין זון.

אָף גאַרדן שטענגל פֿול מיט דאַנק
זיך בייגט פון זון דער פֿולער זאַנג.

פון זון צום צווייגל, מיד און זאַט,
זיך טוילעט צאַרט די שטיצע בלאַט...

פון פֿאַסט, פון זון, פון פֿרייד און וויי
בייג דו, מיין קאַפּ, זיך אויך אזוי...

און זאָג — א טרער פון פֿולער שיין
איז איצט גענוג, זאַסט גליקלעך זיין...

מיט פריינט

איין הימל די שטערן — א גאָדענער רעגן,
און נאָענט, און ווייט וואקסט א בענקשאפט פון זיי,
אף דר'ערד בא קיביטקעס עס זיצן אוזבעקן,
זיי רייכערן טאבעק און טרינקען טיי.

קישמיש און אוריוק אין א טעלער א גרויסן,
דאָס ווארעמע ווינטל — עס שטערט ניט די רו,
אויב ריין איז דיין הארץ און ביסט גאַרנישט ניט אויסן,
איז זיי זיך מעכאבעד און זעץ זיך צו.

ווי קלאָר ס'איז דער הימל, איז קלאָר מיין געוויסן,
אַנברעגיק און בלוי איז די נאכט אפן ראנד,
אַ, ברידער, זייט וויסן, מיין הארץ ווערט צעריסן
פון בענקשאפט אהין, נאָכן היימישן קאנט.

* * *

דאָס לעבן זאָל קיינמאָל נישט דורכגיין פארביי,
האָב איך גריסן געוואָלט יעדן פריילינג אפסניי,
יעדער שאַ אין איר שפאן, יעדער טאָג אין זיין שווינד,
און אַלט זיין, און גרוי זיין, און יונג ווי א קינד...

מיין גוירל געהאלטן האָט מיך אונטער ברעם,
מיט א שמייכל געגרייט מיר א שטאַלענעם קלעם,
און באַרויבט ווי דער מערדער אין מיטן דער נאכט,
מיר אין פאַנעם פארשייט און זיך העפקער צעלאכט:

„דו ליבסט דאָך דעם פריילינג, — אין דרויסן איז מיין,
גיי ארויס און באַגריס אים אפסניי און אפסניי...“
און איך בין געשטאנען, און איך האָב געהערט,
כ'האָב געשאַלטן דעם טאָג, און געקושט כ'האָב די ערד...

* * *

פאראנען ווערטער, וואָס איך וויל פארגעסן,
וואָס ווי א זומפ אין זיי פארזינקט מען שווער.
"וואָס קנאפער מענטשן, איז די סימכע גרעסער,
וואָס מערער אויעם, איז נאָר טומל מער".

און מיך מאכט גאָר אן אנדער זין־גאנג מוטפור,
פאר אים בין איך א לעבן קעמפן גרייט, —
ווי ס'לעבן ברויזט, איז אויך די סימכע בלוטפור,
ווי אומרו מונטערט, קומט א שוואלב — די פרייד.

דעם נייעם דענק־שפרוך דארף מען שרייפן, טעסען,
אז אין זיין קיעם זאָל נאָר עמעס זיין,
וואָס מערער מענטשן, איז די סימכע גרעסער,
וואָס מערער אויעם, — יאָמטעוו מער און שיין.

דער עמעס

עזרא פינינבערג

א שטרענגע זאך, א הארבע זאך דער עמעס,
זיין אורטייל קריצט ער אויס אף העלפאנד-ביין.
מיט אים איז שווער, גלייך ווי מיט פולע עמערס,
פון טיפן טאָל צום שפיץ פון בארג דערגיין...

מיט אים איז שווער, נאָר יעדער שפאן איז פריידיק,
און וווּ דו קומסט, א ווייניג פאר דיר גרינט;
צום שפיץ ניט קומען די, וואָס גייען ליידיק,
די פוסטע טריט פארווייט מיט שטויב דער ווינט...

באם האקן שטאָל, באם שליפן ווערטער — פערל
דער עמעס איז פאראן אין יעדן שווינג.
און זון, און זיג נאָר אים אליין געהערן, —
און גיין מיט אים הייסט זיין א לעבן יונג...

* * *

דו מעגסט זײַן ווייבלעך, מעגסט זײַן מענלעך,
און אייגנארטיק אָן א שיר,
סייווי אף עמעצן ביסט ענלעך
און עמעץ ענלעך איז אף דיר.

און ס'וואָרט, וואָס קומט פֿון ווייטסטע שוואַטים,
וואָס איז אדורך אי שטאַל, אי שטיין,
זײַן אָפקלאַנג טראַגסטו אין דיין אַטעם,
און שפעטער נאָך דיר קומט צו גיין

דיין אָפּהיילד, אַלץ זיך שאַטנט איבער,
זיך שלײַפט אפּסניי, ווי יונגער שטאַל,
און פרייד פֿון זיג, און טרויער-פּיבער
מאכט גרעסער נאָך דעם ווידערקאַל...

* * *

ווייסרוסלאַנד איז געווען מיין וויגלאַנד־היים,
כהאַב דאָרטן ליב געהאַט דעם פּרינץ וועסנער־רעגן,
נאָר איצט איז מיר מיין בלוי, שטיף היימלאַנד קליין,
איך האָב צעזייט מיין בלוט אף אַלע וועגן.

עס רוט מיין ברודער אין דיין ערד, אוזבעקיסטאַן,
מיין שוועסטערס זון, ווען ס'איז געווען די שלאַכט אנטשיידן,
אוועק איז אף די סאָנים מיט אַ ביקס אין האַנט, —
די ערד פון לענינגראַד געשטילט האָט זיינע ליידן.

ניט איבערצייטן אַלע אייגענע און פּריינט,
ניט אויסצורעכענען די אַלע ווייטע ערטער,
דערפאר דאָס גאַנצע לאַנד איז מיר מיין היימלאַנד היינט,
און מיר עס ליכט אפילע, ווען צעשטערט ס'איז.

* * *

ווען אלס כ'בין א יאָר צוועלף געווען,
אין דאָרף כ'האָב אָף א וואָגן
א מיידעלע אמאָל דערזען,
כ'האָב זי אן ערשטן מאָל געזען,
און כ'האָב זי לייב געקראָגן.

דערנאָך איז א יאָר דרייִ אוועק
מיט ווינטן און מיט לידער,
מיט קינדער־שפּילן און געשלעג,
ביז איינמאָל אין די פּריִלינג־טעג,
איז זי געקומען ווידער...

און קיינמאָל ניט געזען שוין מער
כ'האָב זי פֿון דאָן, — פּאַרשווומען...
נאָר ס'דוכט זיך אַלץ מיר, אז איך הער,
ווי ס'קלינגט מיין זוניקער באַגער
און זאָגט מיר — זי וועט קומען...
זי וועט קומען...

* * *

א קערפערדעכס, א קרעפטיקס, ווי פון קיזל,
א צעלט פאר זיך צו אויסבויען איך זוך,
נאָר אויסצובויען קיינמאָל ניט באוויזן,
ס'צעפליט זיך מיין געצעלט, ווי גרינגער פוך.

אז כ'טו אין זינען מיניע טעג א בלעטער,
דערזע איך, ניט איין פריינט פון זיי מיר קוועלט, —
„זיך בויסט א צעלט, דאָס קען מען עטוואָס שפעטער,
דו בוי די וועלט און ערשט, זאָל זיין א וועלט“...

כ'באדויער ניט, וואָס כ'בין אין פריינט געראַטן,
כאָטש אָפטמאָל לאך איך שטייל פון זיך אליין,
דו בויסט, די וועלט זאָל אופגיין אָן א שאַטן,
און זיך דו קענסט ניט אויסבויען קיין היים.

* * *

פרעג אין שלאָף מיך, צי אין דרימל,
וואָס באדארף איד, ווייס איך קלאָר?
— יאָ, דאָס טעלערל פון הימל,
נאָר דאָס טעלערל און גאָר.

זאָג, וואָס טראָג איך אין די טרוימען,
וואָס פארלאַנג איך און באַגער?..
— זוים פון ערד און פרוכט פון ביימער,
זוים און פרוכט און גאַרניט מער...

און וואָס וואַלט איך וועלן געבן
פאר מיין פאַלק, דאָס ווייסטו איד?
— יאָ, דאָס לייכט און גאָר דאָס לעבן,
ביז דעם לעצטן אַטעם-הויך...

* * *

א שטיין איז א שטיין, ער ליגט אף אן אָרט.
א מענטש האָט א וואָרט, וואָס די ווייטן צעשפאלט,
ס'איז ליבע דאָס שטארקסטע, באפליגלטסטע וואָרט,
און איך האָב מיין ליבסטע פארלאָרן אין וואַלד.

אין וואַלד איז געגאנגען א טונקעלער שריאך,
דער טוי איז געוועזן פרימאָרגנדיק קאלט,
געלעגן באם וועג זיינען ה'רוגים א סאך,
און איך האָב מיין ליבסטע פארלאָרן אין וואַלד.

ווהיין האָב איך זוכן געקענט זי דאָרט גיין?
פון הימל ניט ליכט, נאָר א פינצטערניש פאלט.
איז שרייט איצט מיין הארץ ווי א קינד, ווי א קליינס,
וואָס איך האָב מיין ליבסטע פארלאָרן אין וואַלד.

* * *

אַט דער פֿאַרדראָס עס פֿיניקט מיך און מאטערט,
און אופגערעגט בין איך שוין בלויז דערפֿון.
ווער זאָגט, אז איך בין יינגער פֿון מיין טאטן?
ווער זאָגט, אז איך בין עלטער פֿון מיין זון?

מיר כאַלעמען זיך אַזיך נאָך אומרויקע פֿלעצער,
און מיך דאָרט, דעם בונטאר, דער טאדיען ווארט.
און ווי דער פֿאַטער כ'קען דעם פֿרידן שעצן,
און ווי באם זון מיין הארץ נאָך שטרייטן גארט.

ווי יוגנט, כ'דארף מער ליכט אין מיין שווארצאפֿל,
ווי זקיינים, ז'מיר גענוג איין טראָפֿן זון.
ווער זאָגט, אז איך בין יינגער פֿון מיין טאטן?
ווער זאָגט, אז איך בין עלטער פֿון מיין זון?..

זאָל זײַן אזוי!..

זאָל זײַן אזוי!..

באַר כ'ווער מיין קאַפּ ניט בייגן,
ווי ס'בייגט א זאנג זיך טיף אראָפּ;
אַרץ טיפּער ווערט דער רונד פון מיינע אויגן,
אַרץ העכער ווערט דער ראנד איבער מיין קאַפּ.

זאָל זײַן אזוי!..

אז מיינע טעג געשווומען
זינען, ווי א שיף, מיט וויי צום ברעג;
איז דען ניט טייערער איין טראָפּן פון מיין קומען
פאר ארץ, וואָס איז צערונען אין מיין וועג?!..
זאָל זײַן אזוי!..

* * *

און אָפּט איך טראכט גאַר, אז ס'איז גוט,
וואָס יוגנט איז אדורכגעגאנגען,
עס האָט זיך איינגעשטעלט דאָס בלוט,
און אויסגעטיטערט די געדאנקען...

און אָפּט איך טראכט גאַר, אז ס'איז פיין,
וואָס יוגנט איז אדורך, פארשווונדן, —
ס'איז אומרויקע רן ארײַן
אין הייסן קלעם פון דינע ווונדן.

נאָר מערסטנס אָבער פיל איך בלוין,
אז דאָס נאָר אלץ איז א קלייזניען,
וואָס איך טראכט אויס, וואָס איך קלער אויס,
קעדיי פון בענקשאפט זיך באפרייען.

* * *

ס'פארגייט די קינדהייט, דורכגעבליצט און שוין,
און די דערמאָנונג בלייבט נאָר לויטער־קלאָר.
פארבליבן איז אין איר א בארנבוים,
א ווילדער בארנבוים, און דאָס איז גאָר!
א בארנבוים, א ווילדער בארנבוים!

ס'איז ניט געווען בא אונדז קיין אנדער פלאַנץ,
די בידנע בייטן ער האָט נאָר באהעלט
אין שפעטן אָסיען מיט זיין קופער־גלאַנץ,
מיט קליינע בארעלעך, וואָס ברענען געל.
דער בארנבוים, דער ווילדער בארנבוים!

מיט סעדער־זון האָט מיך די צייט געגריסט,
מיט גערטנער גאָלד האָט מיך געגריסט די צייט,
נאָר קיין דערמאָנונג איז אזוי ניט זיס,
ווי אָט די הארבסטיקע, די ראָזע צווייג
פון בארנבוים, פון ווילדן בארנבוים!

* * *

ווען איך ווער זיך צעשיידן מיט דער ערד,
די זון אין הימל וועט מיר זיין אן איידעם,
אז ארץ, וואס איז מיר טאָן געווען באשערט,
געטאָן האָב איך באטאָג אָן קיין שום סוידעס.

געלויבט, געזידלט כ'האָב אין פאַנעם גלייך,
און קיינעם ניט געשיקט צום מאַלכאמאָועס.
די פּריינטשאפט איז געווען מיין קיניגרייך,
די סינע איז געווען נאָר אַף קאטאָועס.

פאר זיך אליין קען זיין גענוג דיין וויי,
פאר מענטשן אָבער טראָגן דארפסט א שמייכל,
און אויב מע וועט דערמאָנען מיך אזוי,
דאָס איבעריקע בין איך ארץ שוין מויכל.

* * *

און ווען די ערד וואָלט ניט געווען —
וואָלט איך ניט זײַן,
און ווען די זון וואָלט ניט געווען —
וואָלט איך ניט זײַן.

און ווי וואָלט זײַן, ווען איך ניט זײַן
זאָל אף דער ערד?
וואָלט ערד געווען און זון וואָלט זײַן
אָן מיר אף דר/ערד.

און ס'דריקט פון דעם מיך אזא פּײַן,
איז ווי וואָלט זײַן?
און ס'דריקט מיך שטארקער נאָך די פּײַן,
אזוי וועט זײַן...

* * *

גוט, וואָס לעבן קומסט ניט איינער
און צום טויט ניט איינער גייסט.
דריקן דיך ניט, ווי די שטיינער,
קלעמען אלטע, גרוי און בייז.

„אַט אזוי איז שוין דער סיידער“, —
פרווסטו איינשטילן דיין בלוט,
האַסט געגריסט א וועלט מיט פריידן,
שיידן זיך מיט זיי האָב מוט...

נאָר די שיינן, ווי א געוויטער,
פאַרט עס טוט צו גיך א בלענד,
ס'טוט א שלידער דיך פון מיטן,
און אַט דאָס איז שוין דאָס ענד...

און וואָס זיין וועט ווילסטו וויסן,
אין א יאָר ארום נאָך דיר,
און אין טויזנט יאָר, צעריסן
ווערסט פון בענקשאפט אָן א שיר.

אזא בענקשאפט, שפאלטן שטיינער
איז פאר איר דאך ניט צו גרויס...
גוט, וואָס לעבן קומסט ניט איינער
און צום טויט ניט איינער גייסט...

* * *

ווען דער וועג פונעם לעבן ווערט קירצער,
און העכער די הימלען, און ריין,
ווען דו הערסט און יענעם צו אירצן,
און דיך בעמט מען אירצן אריין.

ווען ליכטיקע, דורשטיקע טרוימען
א פלאמיקן גרוס שיקן דיר,
נאָר ס'קומט פונעם אַזואר דער שוימער, —
דערמאָנונג צעעפנט א טיר,

דאן בעמסטו ווי פלאסטן צעלייגן
די יאָרן, א ריי נאָך א ריי,
און גליק טוט א בליץ פאר די אויגן,
און עפעס טוט באַנק דיר און וויי...

* * *

פיל נאָענטע מיר זינגען ליב און טייער,
עס פרייט מיך זייער פרייד, מיך ווייטעקט זייער צאר,
נאָר דיך איך היט, ווי לעצטן פונק פון זשאר,
ווי ס'האַט דער ערשטער מענטש געהיט דאָס פייער...

* * *

ווען געגאנגען בין איך דורכן טשערווענער טראקט,
האָבן שטיינער און דערנער די פיס מיר צעהאקט,
איז געגאנגען מיין פרוי מיט דעם קינד אף די הענט,
און ארום האָבן דערפער אין סרייפעס דערברענט.
און מיין קינד האָט געכאזערט אזוי ווי אַ פֿיד:
וואסער גיט, וואסער גיט, גיט, גיט, גיט, גיט!..

* * *

איך פיל — מיר ווערן ביידע עלטער,
נאָר אונדזער יוגנט מיט איר שווינג
וועט אין מיין ליד פארבלייבן יונג —
ס'וועט אונדזער יוגנט ניט פארוועקן.
און שטענדיק כ'וועל די רעגע בענטשן —
יענעם שמייכל יענעם קלאַרן,
ווען ביידע מיר — צוויי פרעמדע מענטשן —
זיינען אייגענע געוואָרן...

* * *

מיין וויי איז אַן דיר, ווי א ווינט איבער וועגן,
מיין פרייד איז אַן דיר, ווי א זון אַן א רעגן...

זון פון מיין בענקשאפט, ווינט פון מיין אומרו,
פרייד פון מיין שמייכל, ליכט פון מיין זומער...

מיין אומרו א פריינט זיי, מיין בענקשאפט — א שוטעף,
מיין פעסטקייט — א קינד און מיין צארטקייט — א מוטער...

* * *

איך ווער פון קיין פריידן ניט יינגער,
און פון קיין ווייען — געוויס ניט;
און כ'ווייס ניט — דיין קוש איז מיר גרינגער,
צי עס איז שווערער דיין ביס מיר...
און, טייערע מינע, איך ווייס ניט,
ס'איז שוואדיק דיין יוגנט די שלאנקע,
צי עפשער מיין ליבע די גרויסע,
פארוואס בין איך דיר אזוי דאנקבאר?..

ארום יאם

א זון פון לייכטנדיקע גרוסן!
א יאם פון טיכלעך און פון הענט! —
און אלע זעג'נען זיך און קושן,
נאָר מיר איז קיינער ניט באקענט.

דער יאם פארגייט אין בלויע רויכן,
כאַטש טו מיך, מיידל, דו א ריר;
זעסט — אלע שמייכלען, שמייכלען, שמייכלען,
און קיינער שמייכלט ניט צו מיר...

א זון, א יאם, און אלע קוועלן,
און קיינער טראכט ניט, אז איך בענק.
און לייכטיק יאָגן אָן די זועלן,
און יעדע מיר נאָר בענקשאפט ברענגט.

* * *

איך וואָלט גיין דורך זיבן יאָמען,
ווען כ'וואָלט קענען זען מיין מאמען.
איך וואָלט בערג אין וועג צעשטערן,
כ'זאָל אמאָל איר קאָל נאָך הערן.
ערד, שליס און זיך, הימל, עפן!
ערגעץ וועל איך זי נישט טרעפן!..

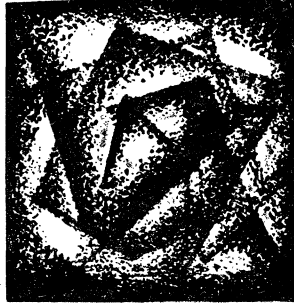
* * *

ס'האט פון גליק געזונגען מענדל,
איז פארבליבן א דערמאָנונג,
ניי אויס בינען אף מיין העמדל,
אין מיין הארצן האָב איך האָניק.

ס'האט דאָס לעבן זיך געביטן,
מיט א האק איז דורך א רויבער,
כ'האָב אפולע דורכגעליטן,
נאָר ווי דאן מיין הארץ איז זויבער.

ס'איז נאָר צוגעקומען סינע
אין דער ליכטיקער דערמאָנונג,
ניי אויס אף מיין העמדל בינען,
אין מיין הארצן האָב איך האָניק.

2. קוואלן

* * *

די ערד האט טויזנט קוואלן,
און טויזנט דורשטיקע בא יעדערן פון זיי,
און ביו די שאַ איז דיר ניט אויסגעפאלן,
דו שטייסט, ווי אלע, ווארטסט ארויס דיין ריי.
עס זינגען ווייט פאר דורשטיקע די ברונעמס
און זיבער־קאלטקייט זייער טיף באהערשט.
נאָר ביסטו מיט א גראַביזן געקומען,
עס טיילט דיך אויס דיין ריי און לאַזט אן ערשט.
איך לייב פון קוואל דעם אומענדלעכן באַדן,
נאָך מערער לייב איך שטענדיק די,
פאר וועמען אַפגרונט דאָס איז זייער מי,
און זייער גרונט איז נאָר אין ווייטער גראַבן...

אַקטיאבער-לידער

1

דער זומער איז אוועק אף כוואליעס גאַלד,
די זון האָט אויך נאָך רו גענומען בענקען
און שטיף אוועקגיין אין א נעסט געוואָלט,
נאָר אף די צווייגן גאָר געבליבן הענגען.

געבויגן האָט דעם בוים א שווערע לאסט,
ווי ס'בייגט א האנט דער קרוג, וואָס גייט פון ברונעם,
האָט יעדער איינער זיך דערוואסט — א גאסט, —
דער דורכזיכטיקער הארבסט איז אַנגעקומען.

2

א לוסטיק רעגגדל זיך זיפט און זיפט,
ווישט אָפּ דעם שטויב פון ליכטיקע בעריאַזעס.
די פארב פון גאַלד איז שמענדיק עטוואָס טריב,
נאָך טריבער איז דאָס ארטע גאַלד פון אַסיען.

נאָר איצט איז ער אַף באַרג און טאָג דער האַר,
ער קומט צום טיַיַך מיט פּוֹלע קופּער־פּעסער,
ער קומט צום וואַלד, ווערט פּוֹל דער וואַלד מיט זשאַר,
און קיינער קאָן די סרייפּע ניט פּאַרלעשן.

3

פּאַרלעשן קען דאָס פּייַער קיינער ניט.
נאָר קיינער קומט גאָר ניט און וויל ניט לעשן.
אין שייַערן קאַזווירטישע דעם שניט, —
דאָס יאָר דאָס גאַלדענע מע נעמט שוין דרעשן.

א ווילדע טויב נאָך טוט א וואַרקע צאַרט,
די זון נאָך לייכט, נאָר ס'איז איר לייכט ניט הייס שוין.
דער גערטנער דער קאַזווירטישער עס וואַרט,
מע זאָג דעם סאָד שוין נעמען טרייסלען.

4

אַט נעמט מען טרייסלען שוין די סעדער אויך,
די בלעטער שייידן זיך, ווי אומבאַקאַנטע,
די עפּל פּאַזן אין די גראָזן ווייך.
און ביימער בלייבן שטיין, ווי נאָך א יאַמטעוו.

אין פּורן און אין קאַסטנס קלייבן אוף
די פּויערים די גרויסע גאַב פּון זומער.
מיט פּרישן היי און ווייץ עס שמעקט די לופּט,
און, ס'דוכט זיך, האַניק פּילסטו אפּן גומען.

5

ווי נאך א יאמטעו בלייבן ביימער שטיין,
דער יאמטעו אבער ווארט נאך ערשט אפריער;
מיט ערשטע פרעסטעלעך ער קומט צו גיין,
מיט ערשטע שטיצע אגאגן פון שנייען.

ער קומט, ווען ערד פארציט א ווייסע פעל,
און טונקל-ווייס דער הימל ווערט פון אויבן.
און ווי א נעפל לייכט, און ווי א כאלעם העל,
נאָיאבער טוט א קוק אין גרויע שויבן.

6

אדן סומנער ווערט דעם פאסטעכס ליד; די קו,
זי וויל שוין אויך אן ארט אין ווייכע שטאלן;
זי בענקט נאך רו, דער פאסטעך בענקט נאך רו;
אף רו איז נאך דער ווינט איצט ניט קיין באדן.

ער טראַגט זיך פלינק און פריי, ער רוישט און ראשט.
אין טייל אין רוקן הייבט אוף א שוידער,
באשיט די קליאַנען מיט א פיכטן אש
און אף די סומנע וועלדער נעמט זיך הוידען.

7

עס קומט נאָיאבער אן. זיין דינעם ליין
ער שפרייט א ברויגעזער אף אלע שליאכן.
פארוואָס זשע איז מיר ליב זיין קארגע שניין,
גלייך ווי דער שענסטער פריילינג זאָל איצט וואכן?

איצט קומט נאָיאַבער שוין. אין טיפן טאָג
אנשלאָפן ווערט דער בער, זיך וויגנדיק די לאפע.
פארוואָס זשע ווער איך יינגער יעדן מאָל,
ווען אין מיין לאַנד באווייזט זיך דער נאָיאַבער?

8

פון פרייד א גרוס עס קען מיך מאכן יונג,
פון זון א טראָפן קען איך פריידיק ווערן,
נאָר אין נאָיאַבער העלער פון דער זון
האַט אָנגעצונדן זיך דער רויטער שטערן.

פון אַדאָס אייגענע, וואָס פרייד איז ווערט,
וועט יענער טאָג מיך שטענדיק מערער פרייען,
אין טיפן האַרבסט דאָס גליק פון נייער ערד
געבראכט האָבן אין לאַנד די רויטגוואַרדייער.

9

ס'איז טיפער האַרבסט, פון זון א לעצטער שטראַל,
קיין זינג-פויגל ניטאָ, די וועלדער שטומען.
נאָר ווען דו הערסט, ווי דער אַרקעסטער שאַלט,
פארגעסטו גאָר, אז ס'איז דער האַרבסט געקומען.

אין אזא טאָג, אז ס'גייט דיין יוגנט אָפּ,
מיט זיך אַיין וויססט בלייבן שטיין א רעגע.
נאָר העכער הייב איך אָף מיין שטאַלצן קאָפּ,
אז יוגנט גייט מיר אומעטום אנטקעגן.

ווען יוגנט גייט, ווען ס'גלייט די רויטע פאָן,
 ווען פֿלעצער וויגן זיך, ווען הימלען שוועבן —
 מיר דוכט, אז זינגען הייב איך היינט ערשט אָן,
 און יונג וועל איך דאָ זיין דאָס גאנצע לעבן.

ווי קען איך אלט ווערן, איך פרעג אייך, פריינט,
 אין טאָג אין הארבסטיקן אין קלאָרן,
 ווען כ'זע, ווי פעסט עס שפאנט די יוגנט היינט,
 אָט די, וואָס דער אַקטיאבער האָט געבאָרן?..

ווען...

ווען דו פארלירסט דיין גוטס און האָב,
בלײַבסט, ווי א קינד, באַם אָנהייב טאָגן, —
איז שטאַרק דיין האַנט, איז שטאַרץ דיין קאַפּ,
וועסטו נאָך ניט אזוינס פאַרמאָגן.

נאָר ווען דו ווערסט די ליבע אָן,
דיר בלײַבט ניט מער וואָס אַנצווערן,
ס'פאַרשווינדט דאָן אַלץ, וואָס ציען קאָן,
און ס'ווערט דער קאַפּ אַ מאַרגן־שטערן.

אַ מאַרגן־שטערן — שטילערהייט
ער לאַכט פון נאַכט, וואָס ווערט צעריסן,
אַ מאַרגן־שטערן זעט די פרייד
פון טאָג, וואָס ער קען ניט געניסן.

נאָר אזאַ מאַרגן־שטערן קאָן
אין מיטן וועג צעשיטן פערל...
און ווען דו ווערסט די ליבע אָן,
וואָס האַסטו מער נאָך אַנצווערן?..

* * *

1

שטענדיק ערנסט איז א שויטע,
שטענדיק וויצלט זיך א לעץ,
ניט דעם ערשטן, ניט דעם צווייטן
האָב איך קיינמאָל ניט געשעצט.

און אוואדע נאָר דעם דריטן
האָב איך לייב געהאט, אָט דעם,
וואָס א לעבן האָט געדיטן
און געקעמפט מיט קאלטן קדעם.

דעם, אף זועמען קיין האשפאָע
האָבן ניט די קנעכט פון פיין,
דער, וואָס זעט אין הימלען בלאַע
ס'ליכט, וואָס איז און דארף נאָך זיין.

2

איך האָב פיינט אריין זיך רימען,
בעסער רימען מיך מע זאָל,

צווישן קלינגענדיקע שטימען
רייס איך זיך ניט מיט מיין קאל.

כיגיי אדורך מיין וועלט געלאסן;
זאל נאר גיין א לעבן לאנג,
מיט מיין שמייכלענדיקן שפאסן,
מיין פארווונדערטער געזאנג.

כי קלייב מיט קיינעם זיך ניט גלייכן,
ווייל פארגלייכן קען מען ניט
רויש פון וואסער — פולע טייכן,
קלאנג פון אימפעט — פולער ליד.

3

איך באדארף זיך ניט דערקלערן
אין קיין דיבע צו מיין לאנד,
ווייל אויב דיכטיק ס'ברענט זיין שטערן,
פילט עס מיט איר בלוט מיין האנט.

ס'לאנד איז מיר געווען א מוטער,
ווען געווען בין איך א קינד;
עס איז מיר געווען א ברודער,
ווען די יוגנט האט געשווינד.

ווי א פייל, זיך דורכגעטראגן.
איצט א טאטע כ'בין מיין זון,
און ווי וויין א פולער לאגל
שיקערט, לאנד, מיך איין דיין רום.

גיכער זינגען, מערער זינגען,
שענער זינגען מאָל צו מאָל;
זאָלן מינע לידער־רינגען
קייקען זיך פֿון באַרג צו טאָל.

איך פאר זיך דארף גאַרניט האַבן,
פאר די פריינט איך דארף א וועלט,
אופגראַבן, וואָס ס'איז פאָרגראַבן,
אופשטעלן, וואָס ס'איז פאַרשטעלט...

* * *

איך האָב געהאנדלט ביט ווי היינע,
דיין פילארטיקן מין כ'האָב ביט דערקענט,
כ'האָב ליב באקומען דיך נאָר איינע,
און דיך האָב איך געטראָגן אף די הענט.

זאָסט ליבע נאָכמאכן זיך היטן,
ס'איז גלייך ווי יעדער פלאגיאט,
נאָר איך האָב אין דער שטיף געליטן
און טיינעס נאָר צו זיך אליין געהאט.

כ'האָב גליק געוואָלט. ווער וויל קיין גליק ביט?
דו ביסט געווען מין ליכטיקסטער באגער,
כ'האָב איינע דיך געליבט — מע דארף ביט מער,
און ס'האָט דאָס הארץ אין מיר געטריקנט.

כ'האָב איינע דיך געקאָנט, נאָר קלאַר און גאָר
דיין פילארטיקן מין שוין כ'שטעל זיך פאַר.

ניט דערמאָנונג...

1

ניט דערמאָנונג פירט מיך, פירט מיך און פארפירט, —
א שטומער ווינט אין ווייען וויינט הינטער מיין טיר.

א וויכער לעם מיין פענצטער לאכט און קלאַגט, און קניט,
און פון ווייסן הימל פאלט אראָפּ דער צווייט.

גיי איך אין גאס ארויס, גיי איך אין שטוב אריין,
— פארוואָס ביסטו, מיין זון, אזא פארקלערטער היינט?

צי דיר טוט וואָס באַנק, צי דיר טוט וואָס וויי?
אין אזא געוויטער איז דאָסראָו אזוי...

— ניין, מיר טוט ניט באַנק, ניין, מיר טוט ניט וויי,
ס'פאלט פון ווייסן הימל אזא ווייסער שניי;

און דיין קאַפּ ווערט ווייס, און דיין קאַפּ ווערט גרוי,
און דער ווינט בלאָזט ווילד... ניין, מיר טוט ניט וויי...

קוקט די מאמע, קוקט... און אין «פראַסט־און־פּריי»
דער שטומער ווינט אין ווייען שפילט הינטער מיין טיר.

כ'האָב קיינמאָל גיט געטראכט, מיין זון זאָל שרייבן ביכער
 מאַלע וואָס דערטראכטן קאָן זיך גיט אַ מענטש;
 איך האָב געהערט, אַז שרייבן איז אַ גרויסער יִכעס,
 און אפּוֹלע מאמעס וואָלטן זיך געבענטשט,
 מיט זיין אזוינע
 זיין באַרימט צו גוטן איז געוויס גיט שלעכט.

נאָר עפעס ווען דו קומסט, ביסטו אזא פאַרקלערטער,
 אַז צייטנווייז דערשרעק איך זיך פאַר דיר.
 איך הער גאַנץ אָפּט — דו מורמלסט פאַר זיך ווערטער,
 און כאַזערסט אַלץ זיי איבער אָן אַ שיר.

אזוי זיינען דאָס אַלע די, וואָס שרייבן לידער,
 צי נאָר איינער — דו ביסט, זון מייןער, אזוי?..
 — הערסטו, מאמע, אפּן גאַס אזא געוויטער,
 טוועט די פענצטער באַלד פאַרשיטן אויך דער שניי...!

ס'דערציילט מיין מאמע מיר אפּוֹלע שיינע מייסעס,
 גיט קיין אויסגעטראכטע — נאָר פון טיפּן וואָר.
 אַ, איר קלאָרער קאַפּ, וואָס הייבט זיך אָן צו ווייסן,
 זאָל ער לויכטן מיר ביז הונדערט צוואַנציק יאָר!..

* * *

1

דער הימל איז טיף, און איז בלוי, און איז הויך,
ווי לאנג, ווי אמאל, ווי פארציטנס,
נאָר מיר דוכט — איך זע אים אין פייער און רויך
מיט פייגלען, וואָס פאָרן אין שייטערס.

עס שטייען, ווי פלייצעס צעהאקטע, די ווענט,
די פענצטער, ווי אָפּגרונטן בדינדע,
און מיר דוכט, ניט פדיגלען עס פאָכן, נאָר הענט,
און ס'שרייַען ניט פויגלען, נאָר קינדער.

2

אין כורבן איז אויך דאָ אַ ליכטיקער טראָפּן, —
בא בערג פון צעפאלונג א גרינער צוקאָפּן.
און אונטער די גראָזן דער טרויער באהאלטן,
און ס'לייגן זיך פייגלען אין מויערשע שפאלטן.

און קינדער, וואָס לערנען זיך לעבן אין שפילן,
די שטיקליט מיט פרישן געלעכטער פארהילן.

3

נאָר אָט אָף די קופּעס צעשאַטן, ווי ראָבן,
די פּינטלעכע זענער מיט רידלען זיך גראָבן,
זיי זינען איצט גוט, זינען שטיף און באַשיידן,
זיי קענען אפּידע שוין שמייכלען און ריידן.

זיי נייגן זיך „ביטע“ און בייגן זיך „ביטע“,
און קוקן דו קענסט ניט אָף זיי אָן קיין ביטל.

4

אַרעמע, אינוואַמע, ייִדישע הייזער,
שטייען באַוועגן, ווי זייגערס אָן ווייזערס,
ווי זינען אייערע טוישוים אצינדער?
אָף די בייסאלמענס די מאמעס און קינדער...

קנאפּ פון זיי האָבן צו אייך אומגעקערט זיך,
ייִדישע הייזער, צעוואַקסט און פאַרמערט זיך...

מזין ווארט

מיר האָבן דאָן געפירט אַ שלאַכט,
דער פּיינט האָט זיך אין לאַנד געבראַכן,
געפּאַקט האָט ער אַמאָל פּאַרנאַכט,
ווי פּאַגבּלעטעך צעטיילט אַ באַכער.

— אזוי, ביסטו אַ באַלשעוויק? —
דער יונג האָט ניט דערווידערט.
און ניט געזען שוין האָט זיין בליק
דעם טאַג און די כאַוויירים ווידער.

איז אַ צימער קאַרג מיט ליכט,
פון די קייטן — שווערע רינגען,
קורץ געווען איז דער געריכט,
נאַר די שפּאַרן דינע קדינגען.

„פאַר דעם און דעם. פאַר דעם, וואָס בונט
און אומרו האָט זיין וואָרט געזייט —
האָט דער געריכט באשטימט: אים קומט
די שטראַף די סאַמע העכסטע — טויט.“

איך בין א קינד געווען נאך דאן.
היינט זוך איך ווערטער אויך אזוינע,
מיר זאלן דריקן פריינט די האנט,
און טויט זאל ווינטשן מיר דער סוינע.

* * *

ס'נאריש יינגל טראכט צו גראמען,
פאָרט צונויף און ס'קלינגט צוזאמען,
איז ער אפן זיבעטן הימל, —
ער איז דאָך א זינגער...

פֿייער כ'פאָר צונויף מיט פֿייער,
באקט דאָס האַרץ, און ס'וויילט זיך שרייען,
קלעם איך זיך און צווינג זיך שטומען,
איך בין דאָך א זינגער...

מע הערט אויס דאָס נאריש גלעקל,
און מע טוט א קניפ אין בעקל,
„פֿינגע לידער, גרינגע לידער“,
איז ער שוין צופרידן...

פונקען פרייד און טראַפנס טרערן,
שעלט מען מיך, מע וויל ניט הערן,
בענקט מען,
וויינט מען,
הערט מען ווידער,
בין איך אויך צופרידן...

שיין איז דאָס לעבן

שיין איז דאָס לעבן צו אכצן יאָר,
די ערד איז אַ קוואַל, און די ווײַט איז אַן ריגלען,
דער הימל איז ברייט, און די ברייטקײַט איז קלאָר,
און ס'פעלט אויס דיר איינס נאָר — צוויי פליגלען.

שטארק איז דאָס לעבן צו דרייסיק יאָר,
עס רײַפן די סעחער אין גאַלדענעם פלאטער,
דו גייסט און דו שטייגסט, און דו זינגסט
מיט דיין דאָר,
און צאָרט זאָגט דיין אויפל דיר — „טאטע“.

ברייט איז דאָס לעבן צו פופציק יאָר,
פון פעלדער געבראכט שוין די גאַלדענע זאנגען;
און ס'וויגט דיך און ס'וועקט דיך דער זוניקער כאָר,
פון דעם וואָס געווען און פארגאנגען.

דער וועג איז אַ וואַלד־וויג צו זיבעציק יאָר,
און ס'קלייבן כאוויירים און פריינט זיך צוזאמען,
מיט הערצער מיט יונגע, מיט זיבעערנע האָר,
דערמאָנען אַן שטורעם, אַן פלאמען.

און דערווייגל ווערט דעם אייניקל אכצן יאָר,
און ווידער די זוניקע יערד איז אָן ריגלען.
און ווידער דער הימל איז ברייט און איז קלאָר:
דאָס אייניקל בענקט שוין נאָך פּליגלען.

אין אויג מײַנס...

אין אויג מײַנס — א שווארצאפל איינער,
א הארץ אין מײַן ברוסטקאסטן איינס נאָר,
א יוגנט געהאט האָב איך איינע,
איינמאָל האָט איר צווייט געשנייט,
און א געליבטע געהאט האָב איך איינע,
דו ביסט עס, שיינע, מײַן שיינע,
מײַן פּרײַנט,
מײַן פּרײַד.

א שטיפער א זון האָב איך איינעם,
א טאָטער א פּײַנע כ״האָב איינע,
א פּאָטער־לאַנד איז בא מיר איינס נאָר:
און אים בין איך אייביק געטרײַ.
א בלוטיקן פּײַנט האָב איך איינעם.
און סאָנימלעך פּיצניקע קליינע
גיי איך שטענדיק פּאַרביי.

איין לייבע איז שטארקער פון אלע,
איין סינע איז גרעסער פון אלע,
איין טרוים־בארג איז העכער פון אלע,
ריינער פון אלע — איין לייד.

און אַט — צי געווינען, צי אלצדינג פארפאלן,
עס זיינען זיך שווערדין צוזאמענגעפאלן
אין ראנגל, אף לעבן און טויט.

און סינע צו סינע — פינצטערער וואַלקן.
און ליבע צו ליבע — א בליץ אין די וואַלקנס,
און וואַלקנס אין וואַלקנס
זיך שניידן מיט דונערס אריין,
און פאַלקז אף פאַלקז,
און פאַלקז אף פאַלקז,
נאָר זיגן וועל איך און די שניין...

* * *

ערשט נאך נאקעטע געשטאנען,
און שוין ווידער נאקעט.
אף בעריאָזעס און קאשטאנען
האַט דער זומער אָפגעברענט
און אדורכגעפלאַקערט.

ערשט האָט נאָך אף ברייטע שפּיאַכן
שטיף דער וואַלד זײַן פּאַרצויגן,
אַמאָר מענדל: זאָגט מענאכעם, —
וואו איז זי? — אדורכגעפלאַויגן...

ווידער וועט א זומער קומען,
אַנטאָן בוים אין בלעטער,
פון די וועלדער פון איהומען,
פון די באָרן פון מאָזיר,
ביז דער טייַגע וועט ער.

און אַ נײַער ווינט וועט ברומען,
קלינגען וועט אַ נײַער ניגן,
און די קליאַנען וועלן שטומען,
וועלן וויגן זיך און וויגן...

הארבסט

1

עס רוט נאָך שטייל דער גרינער סטעפּ,
פארהילט אין רייכעס דופטיק־זיסע,
ווי האַניק, ווען פון בינשטאַק שעפט
דער פויער אים צו וויך אין שיסל.

די סעהער דרימלען פייכט פון טוי,
אין פרוכטן צייטיקע פארשיקערט.
עס שמעקט, ווי וואקס, געשמאק דאָס היי,
דאָס ווילדע גראַז, וואָס דארט און טריקנט...

נאָר בלאט צו בלאט, און זאנג צו זאנג
א סאָד פארטרויען איינס דעם צווייטן, —
מיט מידע וואַרצלען און מיט שטאַם
וועט באַלד דער זומער אונדז צעשיידן...

2

דערווייל די ווינט אין גרינע שפיגלען,
נאָר וווּ־ניט־וווּ לייכט ראָז ארויס

איין דינער רוט, איין בלעטל בלויז,
איין בוים מיט אָפּגעפארבטע פליגל.

דערווייל — א גאַלדענע געפאר, —
די פליגלען פלאמען בא דעם זומער.
און נידעריקער ווערט דער ברונעם,
ווי ס'שעפט די זון איר זיסן זשאר.

דערווייל דער הארבסט אף טעג אף זאטע
זיך לאזט אין שנייערן אראָפּ,
און אף א בוים א הויזן פלאטערט
אן עלנטע, א שווארצע ראָב...

צוועלף אזיגער

אין אַט דער רעגע
וואָס קומט פאַר?
איך ווער עלטער אַף אַ יאָר
און גאָר...
און גראַד בין איך אין שטוב אַליין,
נאָר בענקען איז דאָך איצט ניט שוין,
ניט פֿיין,
און איך גיס אָן אַ גלאַז מיט וויין.
מיט וועמען זאָל איך טרינקען,
אז כ'בין אַליין אין שטוב?
פאר וועמען זאָל איך זינגען,
אז כ'בין אַליין אין שטוב?
און איך גיס אָן אַ צווייטן בעכער,
נעם ביידע אין די הענט,
איך האָב אזויפיל פֿריינט
אהינטער אַט די ווענט,
לעכאָים, פֿריינט,
לעכאָים!
און כ'ענטפער אנשטאַט זיי, צו זיך —
לעכאָים!

קום טרינקען היינט
און זינגען פארן נייריאר.
צי האסטו ניט קיין נייע ליד?
צי איז ניט מונטער דיין געמיט?
איז טרינק מיט מיר
און טרינק מיט מיר...
און אין דער רעגע איך דערהער א קלאפ אין טיר.
א פריינט,
א פרייד,
קום, ברודער, קום אריין,
דיין קאס איז ארייט!

אף דיין וועג

ווען דו האסט אָנגעטאָן דאָס רענצל,
האָב איך געוואָסט — דיין וועג איז ניט קיין גרינגער,
און דאָך אף דעם האָב איך זיך ניט געריכט...
דו ביסט געווען א טענצער,
דו ביסט געווען א זינגער,
און ס'איז פאר מונטערקייט דאָך פאסיק זון און לייכט.

דו ביסט געווען א פלינקער און א שלאנקער,
און אלץ אוועק איז פלוצלינג, ווי א שאַס.
עך, יאשע!
יאקאוו!
יאנקל!
נאָר שטייִל זיך וויגט דאָס גראָז...

מיר דארפן נאָך העם פינט אויפֿייל דאָ באַצאָלן,
דיין האנט צו לייבע און צו האס איז ברייט געווען,
כ'וועל דיך באַגע'נען נאָך אין כאַלעם,
און דו וועסט מיך אין כאַלעם אויך ניט זען.

* * *

בער אַרשאַנסקין

פון אלע קרענעצעס די ריינסטע איז די ליד,
מע מוז עס מיטן הארץ פון דעק דערהויבן,
און דער, וואָס האָט מיין ערשטן וואָרט געהיט,
האָט איצט אַף אייביק צוגעמאַכט די אויגן.

באם אָפשייד־ראַנד אַלץ אויסגעלייטערט ווערט,
ס'פאָרגייען וואָלקנס, ווינטן מער ניט שטויבן,
און אַלץ, וואָס האָט זיין בליק אַמאָל באַגערט,
עס קוקט אַף דיר איצט בענקענדיק דערהויבן.

פאַר דורשטיקע קיין קוואַל די ערד האָט ניט געגרייט,
נאָר אויב דער גליווער גיט אליין זיין גאַב ניט,
איז יעדער וואַמד אַ ברונעם דיר אַנטפלעקן גרייט,
ביז סאַמע גרונט, נאָר ווער ניט מיט צו גראָבן.

און ער געשפּאַטן האָט, געברעקלט גרויען שטיין;
ס'פאָרגייט דער גרעבער, נאָר דער שטראָם בלייבט איבער,

און כ'וועל געדענקען דורך, ווי יענע ווייטע היים,
און ס'בייגט דער קאפ זיך צו דער ערד א טריבער.

די וויילע פון געזעג'נונג — בענקשאפט שטענדיק מערט,
ס'דערמאנט א רעגע, וואס ווילסט פארטרייבן;
נאר לויב צו יענעם, וואס פאר מי איז אים באשערט,
די ליד, — א דאנק, אן אַנדענק זאל אים בלייבן.

רעגעס

אַ קליינע רעגעס פון דער ערד,
איר זייט ווי אייביקייט מיר טייער,
ווען ס'זאָל מיר טויזנט מאָל באשערט
דאָ גליווער זיין,
פארביטן וואָלט איך אים אף איין מאָל פייער...

אף איין מאָל דורכגיין מיט געזאנג,
מיט פולן הארץ פון קאַרע ווייען,
און פידן בענקענדיק דעם קלאנג,
פון טריט, וואָס קומען און פארגייען...

ווען איך זאָל אייביק גליווער זיין,
כ'וואָלט אייביקייט פארביטן אף איין רעגע
פון לייד,
פון פיין
און פון געזאנג,
פון שלאכט און אומרוען אנטקעגן...
אַ קליינע רעגעס פון דער ערד!..

ס'דערמאָנט זיך

ס'דערמאָנט זיך אַ הילצערן שטיבל,
ס'דערמאָנען זיך נאַענטע נעמען,
און ס'ווערט די דערמאָנונג אַי לייב דיר,
אַי אפן האַרצן נעמט קלעמען.

אַינ שטיבל — אַ באַבע, אַ מאַמע,
און ברידערלעך, שוועסטערלעך קליינע,
און נאָכדעם די לייבע נעמט פלאַמען,
דאָס מיידל — אַ ווונדערלעך שיינע.

און נאָכדעם פון ווען און פונדאָנען,
עס דאַכט זיך, געווען איז עס נאַרוואַס,
עס כאַפן אַיך אופעט די באַנען;
אויס זאַמדן, אויס שפילן זיך באַרוועס.

און נאָכדעם די שטערן — זיי הענגען
די זעליבע אַף גאַסן און באַרן,
פון ווייטן די געסט קומען שטרענגע
שוין נאָר אַף אַ וויילע צו פאַרן.

אצינדערט, ווען כ'זע נאָר אַ שטיבל,
כ'דערמאָן זיך די גאַענטע געמען.
שוין נאָר פון דערמאָנונג פון ל'בער
עס ינעמט אפן האַרצן מיך קלעמען.

צו א קינד

כ'האָב א רעגע דיר געשענקט א קנאפע,
נאָר געגעבן דיר א רויטן עפֿל
און א גלעט געטאָן איבערן קעפל,
רופסטו, קינד, מיך אָן שוין: „פאפע“.

ס'איז דיין טאטע ווייט, פאר טויזנט ווערסטן,
אומקערן ער וועט זיך נאָך ניט גיך.
אפן פיינט אוועק זיער פון די ערשטע,
רופסטו, אייפל, „פאפע“ מיך.

נאָר אין ווייטן, ווו דיין פאָטער איז אצינדער,
ווו אין פעלדער גייט א הייסע שלאכט,
כ'האָב א פרוי, און כ'האָב דארט אויכעט קינדער,
און עס קען זיין, דאָרטן, אין א נאכט,

אונטער שיין פון פֿיער־בראנד,
ווו קוילן פֿיפּף, באַמבעס יאָגן,
דיין פאטער האָט פון סוינעס האנט
מזן קינד געראטעוועט, ארויסגעשלאָגן

און א גלעט געטאָן עס איבער קעפל.
צארט האָט אָנגערופן „פאפע“ אים מיין קינד,
מיין שטיפערל, דו שיינס, נעם נאָך אן עפל,
זאָל עס זיין דיר צו געזונט...

* * *

כ'טו אויס ד'ך פארן שלאף,
איך טו ד'ך אן באגינען,
און שווער איז פאר א נאכט
אן ענדערונג געפינען.

נאָר אָט גייט דורך א וואָך,
און דו וואקסט עטוואָס אונטער,
א כוידעש גייט אדורך, —
דיין וואקסן מאכט מיך מונטער.

אָט איז אוועק א יאָר —
דו שטייט שוין אף די פיסלעך,
אליין דו הייבסט אן גיין
און ריידן נעמסט צוביסלעך.

כ'זאָל זאָגן דיר, ביסט לייב,
וועסטו דאָך ניט באנעמען,
מיין בלוט שלאָגט אין דיין האַרץ,
מיין ליכט — אף דינע ברעמען.

און ווו איד זאָל ניט זיין —
פון נאָענט, פונדערווייטן, —
אין דיר איד קוק זיך איין:
דו האַלטסט זיך אין איין בײַטן.

און ליבער יעדעס מאָל,
און יעדעס מאָל געטרייער,
ס'קומט צו אַ נײַער קער,
ס'קומט צו אַ קלאנג אַ נײַער.

כ'האַב אַלע קינדער ליב,
נאָר דו ביסט פאַרט מיר ליבער,
מײַן לעבן רײַפט אין דיר —
אין דיר איד גיי אריבער.

מײַן ערשטלינג ביסטו, זון,
און דאָס איז, וויי, מײַן עמעס.
איד האָב אַ זון געהאט,
און דו, מײַן קינד, פארנעם עס:

זאָסט קיינמאָל אַף דער ערד
דעם סומע ניט פאַרגעבן
פאַר אַלדאָס ביז, וואָס ער
האַט אונדז געטאָן אין לעבן.

ביסט צוויי מאָל ערשטלינג, קינד,
און צוויי מאָל ביסטו ליבער,
און צוויי מאָל מוזסטו זיין
געראַטענער דעריבער.

פאַר צווייען — זיין געוואגט
און אַרנטלעך אינדרײַען;
און צען מאָל מעכטיק זיין
אין שלאכט זאָל דיין קלייזניען.

מיין דערמאָנונג

דערמאָנונג, זוי א מוטער-האנט,
האַט נאָך ניט לאנג געוועקט מיין גלויבן,
און ניט געלאָזט מיין מוט באַרויבן,
ווען ס'איז אין בלוט געווען מיין לאַנד.

איצט איז מיין לאַנד פון סאַנים פּריי,
נאָר מיין דערמאָנונג טוט אַרץ טאַגן...
איר דוכט, זי הערט, נאָך הערצער שלאָגן
זיך דאָרט אין פעלד, ווו ס'בלייט איצט מיין.

נאָך יאָמטעוו כ'דורשט, נאָך פּרייד איך לעכץ,
און האָבן כ'ווייץ די ווייט אַנטקעגן,
נאָר מיין דערמאָנונג וואַכט אַף וועגן, —
ווו ס'בלאָנדזשעט אום נאָך ביזן און שלעכטס.

אזוי אַף יעדן שרייט און טרייט,
עס זאָל קיין צאָר מיך ניט הערשטיקן,
כ'זאָל פון קיין זיג ניט ווערן שיקער,
מיט מיר גייט מיין דערמאָנונג מיט.

אפן דעק פונעם הימל

איך לעב אפן דעק פונעם הימל,
און איבער מיר ציט זיך א שליאך
פון שטערן אין איביקן דרימל,
און אונטער מיר שטום איז די נאכט.

נאָר דאָ אין די נעכט און די גינענס,
פארצויגן מיט פייער און רויך,
איך שמיד און איך קלער אויס מאשינעס,
אף שטייגן אהין, אין דער הויך.

און טו איך א פלאטער, א קלעטער,
אהין אין די בלוען צעהעלט,
די רעגע, און ווייטער, און שפעטער
מיט מיר פרייען פריינט זיך א וועלט.

איך לעב אפן דעק פונעם הימל,
און דאָ איז מיין דיל און מיין דאך,
און איבער מיר ציט זיך א דרימל,
און אונטער מיר שטום איז די נאכט.

און ווייל כ'וועל ניט קענען זי מיידן,
איך פיל, ווי די נאכט אף מיר גייט,
איך וויל, ווי א בליץ איבערשניידן
די ערד אין דער לענג און דער ברייט.

און זאָל זיך דאָס פייער צעריבען,
פארטרייבן דעם שטויב און דעם רויך,
פונדאנען, פון דעק פון דעם הימל,
אהין אין דער בלוי, אין דער הויך...

* * *

ס'האָט דורכגעטראָגן זיך אַ בליץ
און צוגערויבט אלץ, וואָס איז טייער,
און דו איצט שטיי, און גיי, און זיך,
און טראכט זיך צו אַ וועלט אַ נייע.

דעם וואָגיק-ווערטלענדיקן שטוס
איז גוט און איינפאל אף אַ גראַשן,
נאָר דו ווילסט ברענגען פריינט אַ גרוס,
און ס'דריקט די וויי און ווערגט דיין לאַשן.

דו וועסט ניט אופלעבן צוריק
די העלדן, ווי פארשטומטע קוואלן,
און ס'איז דיין הארץ אַ טרויער-וויג,
פון וועלכן ס'קינד ז'ארויסגעפאלן...

ניט שטילן זאָל דער צאר קיין האָר
נאָך זיי, נאָך די באליבטע נעמען,
ביז אונדזער זינגענדיקער דאָר
וועט זייער אָרט דאָ ניט פארנעמען...

פירלינג

ס'גייט א פרוי מיטן ערשטלינג צו קינד,
ס'גריסט דעם יונג מיטן יאמ־רויש דער ווינט.
ס'ערשטע מאָל פילט דער גיבער זײַן לאסט,
ס'ערשטע ליד האָט דער דיכטער פארפאסט.

ס'ערשטע טראַט האָט דאָס אייפל געשטעלט,
ס'ערשטע וואָרט זאָגט דער זינגער דער וועלט...
אדאָס ערשטע אָף דר'ערד אין דער לופט
כ'האַב מיט ציין און מיט אקסל געפרוּווט.

און פארדיבט כ'בין אָן סאָף און אָן ענד
אין דאָס ערשטס, אין זײַן דיכט, אין זײַן בלענד...

פינף און פופציק בין איך דאָך שוין אלט,
פינף און פופציק א ריזיקער וואַלד,
ניט פון אָנהייב און ניט פון דער מיט,
נאָר פון אָפּגרונטן ציט ויך דיין ליד.

איז פארוואָס אזוי גרינג מיר און שווער
טראַגן ס'אַל און זײַן שטום, ווי דער בער,
און פארליבט זײַן אין זאמד און אין בלוין,
ווי אין ערשטלינג אין אירן די פרוי?..

ס'ערשטע טראַט, ס'ערשטע וואָרט, ס'ערשטע שײַן
נעמסטו און, ווי ס'קען אנדערש ניט זײַן,
מיט איר וויי, מיט איר פרייד, איר געזאנג,
אַבער איך דאָך פארשטיי שוין פון לאנג.

אז ס'איז פראַסט א געבענטשטער געשאנק
און פון וועם איז מײַן הארץ פול מיט דאנק.
און מײַן אויג פול מיט בענקענדן בלענד, —
ס'האַט דאָך אלץ זײַן דאָ אנדערש געקענט.

און דערפאר, וואָס ס'איז טאקע אזוי,
הילכט מײַן הארץ, ווי א זילבער-געשריי.
גרייט, ווי ס'באבעלע, פאלן אין פלאם,
פאר דער פרייד, פארן גליק פון זײַן שטאם.

נאָר איין טאָג אָט די באבעלע לעבט,
און זי דארף ניט קיין טויזנטער טעג,
איר גענוג פון דער זון איז איין בלענד,
און די פליגעלעך ווערן פארברענט.

איך וואָלט אייביק דאָ לעבן געוואָלט,
ווייסער שניי, גרינע גראַז, בלעטער גאַלד,

איך וואָלט טראָגן די פרייד אף די הענט,
און וואָלט אַנדוויבן זיך ניט געקענט.

פון דעם ווונדער, וואָס בלוי־ערד פארמאָגט,
נאָר ס'וועט זײַן דאָך דאָ איינער א טאָג,
וואָס וועט קומען און זאָגן מיר הארב:
ס'איז געענדיקט דיין קלאנג און דיין פארב.

נו, איז וואָס? — וועט מיין ענטפער אים זײַן,
איך בין גרייט. ס'בלײַבט מיין וויי דאָ, מיין שיין,
ס'בלײַבט מיין אומרו, מיין קינד, מיין געזאנג.
און פאר דעם און פאר אלעדינג מיין דאנק...

* * *

אין מיין פאמיליע זיינען אלע שרייבער —
דאָס ווייב און קינדער, אלע, אויסער מיר.
און איך בין א פארשיבטער פערל־קלייבער,
און כ'מיין, אז איך קלייב פערל אף פאפיר.

די קינדער שרייבן וועגן זייער לערע,
די פרוי וועגן איר קלאס, איר שול, איר מי,
און איך — איך הער ניט אוף פון ווייטע שטערן
צו זינגען יעדער נאכט און יעדער פרי.

די קינדער גרייטן זיך צו אן עקזאמען,
די פרוי גרייט פאר די שילדער א קאנטראָל,
און איך, אין וועמעס הארץ די לידער פלאמען,
איך שפיל בא זיי א צווייטע, דריטע ראָל.

צו אן עקזאמען גרייט איך זיך ניט האַיאָר,
איך דארף ניט אף דער ארבעט צום סעקונד,
וואָס דארף איך קריגן זיך מיט אייך, געטרײַע?
איר זייט מיר בעסער קרעפטיק און געזונט.

ס'איז מיין ועקזאמען יערלעך, טעגלעך, שטענדיק,
און צו דער צייט כ'מוז קומען אומבאדינגט.
ווייל ניט קיין שאַ — אן דעם דאָס לעבן ווענדט זיך,
און לעבן מוז איד, ווייל מיין הארץ דאָך זינגט.

מיין פאלעסיע

1

און בלאַנדדענדיק פון דעם, וואָס איז געוועזן,
צו דעם, וואָס איז און וואָס פאַרויס עס ווארט,
איז טייער פאַרט מיר, ווי די גאַרע וועלט, פאַלעסיע,
מיט די ברונעמער און בושליעס אפן טראקט.

און כאַטש מיר זינגען אלע מענטשן ברידער,
און שוועסטער, נאַענטע און פריינט,
נאָר ליבער פון דער גוטער סטעפאנידע
איז קיינער ניט געווען און ס'וועט ניט זיין.

עס רופן אלע זי די באַבע סטעפאנידע,
זי איז ניט הויך אין וווקס, ניט פול אין גוף,
נאָר אלע ווייסרוסן און אלע יידן
גלייך ווי דעם בעסטן גאסט זי נעמען און.

2

עס גייט א פרוי צו קינד — איז זי א באַבע.
א יונג ווערט רייף, איז איר די סימכע גרויס.

פון סאָד־רויבער אָן אייצע וועט זי האָבן,
ווערט איינער שוואַך, רעפּועס זוכט זי אויס.

נאָר דאָס איז אלץ פון דעם, וואָס איז געוועזן,
און גייענדיק צו דעם, וואָס ווארט פאַרויס, —
איז קלאָר מיר איינס, מיין היים־קאנט, מיין פאַלעסיע,
אז ווי מיין ליבע צו דיר, איז דיין צוקונפט גרויס.

* * *

איך בענק נאך פריינט אצינד אין זיבער־גראָוּקֵיט,
אזוי נאָר, ווי אין יוגנט בענקען פאסט.
און לעבן לעב איך שטיף אין סאָטיקאָוּקע,
און זעלטן ווען סע קומט צו מיר א גאסט.

פון פרי ביז נאכט די גאנצע טעג פארנומען,
די קינדער און די פרוי, ווי אין א געסט,
און ס'ארט זיי ניט, עס זאָל קיין פריינט ניט קומען,
עס איז אַן דעם דאָך קליין זיי דער מעסקעס.

נאָר מיר, וועמען די צייט איז נאָך מער טייער,
וואָס אף די פלייצעס מיר זי לייגט זיך שטרענג,
איך בענק נאָך פריינט, ווי א דערפראָרענער נאָך פייער,
ווי א פארוטיילטער נאָך פרייהייט בענקט.

איך בענק נאָך פריינט אצינד אין זיבער־גראָוּקֵיט,
אזוי נאָר, ווי אין יוגנט בענקען פאסט,
און לעבן לעב איך שטיף אין סאָטיקאָוּקע,
און זעלטן ווען סע קומט צו מיר א גאסט.

שפעטער הארבסט

(פון אמאל)

פראגמענטן.

1

שפעטער הארבסט, — א שניי, א רעגן,
ס'דרייען זיך די רעדער קוים;
און מעשוגע איבער וועגן
שרייט דער וואלד פון בוים צו בוים.

צווייגן רייסן זיך פון שטאמען,
שטאמען בייגן זיך צו דר'ערד,
גאר די וועלט קעגן דעמיאנען,
און מיט ואים איז נאָר זיין פערד.

— גיי, מיין פערדעלע, פאוואַליע, —
כ'טרייב דיך ניט, פאוואַליע שפאן,
ס'איז בא אונדז די זעלבע דאָליע —
ביידע שלעפן מיר דעם שפאן.

ס'יאמערן ארום די וועלדער,
און דעמיאנען גרויסט פון קעלט,
פארן פערד, וואָס קען ניט שעלטן,
און פאר זיך ער שעלט די וועלט.

2

אַט אַ שענק — אַ שטוב אַ ברייטע,
גרויע ווענט, גלייך ווי פון אש.
ס'טרינקט אויס דעמיאן אַ גלאַז, אַ צווייטע,
טוט אַ זעץ אָן דר'ערד די פלאש.

— שענקער, שרייַ ניט, ניט דיין קלאַפּעט,
בראנפן נאָך דערלאנג און ביר.
ווער וויל טרינקען, רופט זיך אַפּעט,
ווער וויל שלאָגן זיך מיט מיר?

עס וועבן זיך אין קאַפּ טומאנען,
ווי אַ רעגן פּייכט די שטיב;
ס'ברענט דער בראנפן אין דעמיאנען,
אַ הייסער אומעט ברענט אין אים.

אַט האָט ער זיך שוין צעשלאָגן,
ס'ברוט פון פאַנעם אַפּגעווישט;
ווידער פאַרט אין נאכט זיין וואָגן,
און דער רעגן גיסט און גיסט...

אפן טויט פון מיין שוועסטער ראַכל

ווי ביסטו, פריינט מיין גרעסטער?
אווי? מיין עלטסטע שוועסטער?
פון מויל דער לעצטער ביסן,
פון אויג די לעצטע טרער,
דו זאָסט מיך ניט באַגריסן,
האַב איך דאָך ניט געקלערט.

ניטאָ...

און אַלץ איז דאָך פאַראַנען,
ווי ס'איז געווען אמאָל:
די צווייג מיט די קאַשטאַנען,
דער באַרנבוים אין טאַל,
נאָר דו ביסט דאָ ניטאָ מער,
און וויין,
און שריין,

און יאָמער...

ס'איז גלייכגילטיק דאָס בערגל,
ס'איז שטום און וויסט דער שטויב,
און גלייב,

אז בעסער איז די פֿיין אין זיך דערווערגן,
ווי גיין מיט זיי אין שטרייט;
די קאלטבלוטיקייט זייערע דיך צאָרנט,
דיין צאָרן זייער קאלטבלוטיקייט וואָרנט,
אז ס'ארט זיי ניט, איר יאָמערט, צי איר שרייט.

איך וועלִ ניט אָפטרעטן פון מיין געוויינהייט,
ניט איינברעכן וועט מיך דער שווערער זאמד,
דו ביסט געווען א זינגערן,
דו ביסט געווען א שיינהייט,
און יונג אין הארץ בא מיר דערמאָנונג פלאמט.

אָן דעק, מיין הארץ איז ניט ווי דער בייסוידעם,
ווי אַרץ, וואָס האָט דערברענט, פארגעסן ווערט, פארלאָזט. —
מיין הארץ — אן אופֿלעב־קעמערל, קנעט אויס פון וויי־ליים
דיין זויבערן געשטאלט און לעבן לאָזט.

עס שראָגט זיך מיטן טויט מיין הארץ אין הונגער,
אין טרויער לייטערט אויס זיך מיין געדאנק,
זי האָט געדעבט און ווונדערלעך געזונגען,
און פריינט וועלן געדענקען זי נאָך לאנג...

ווי ביסטו, ווי ביסטו, מיין פריינט דער גרעסטער?
דו וועסט מיר מער ניט עפענען די טיר,
ניטאָ איז מער דאָ אף דער ערד מיין שוועסטער,
און נאָר דער ווייטעק בלייבט מיט מיר...

..וועט דורך א טאָג, וועט דורך א יאָר,
וועט אויסוואקסן א ניייער דאָר,
און ס'וועט אן אייניקל דיין נאָמען טראָגן.
אויב ס'ברענט ביז פֿיין געשריי,

אצינד אין מיר דער וויי,
דער אלטער ערד וואָס קען איך זאָגן?
אזוי איז איינגעשטעלט פון לאנג איר גאנג,
אלץ יוגנט זיך, און רייפט, און עלטערט.

און ווי עס זאל ניט זיך געוואגט דיין דראנג,
ער קען ניט ענדערן דאָס איינגעשטעלטע.
נאָר איינמאל שייך,
און גליק און פרייד,

איז ווערט דעם שווערן בראַך פון שידונג,
און שטום, מיין פיין,
און שטיף, מיין לייד,
און שוויג, מיין ווייטעק...

* * *

כ'האָב אַ ברודער הינטער הימל־ראַנד,
ס'האָט איין מוטער אונדז אמאל געבאָרן,
נאָר דער ברודער איז מיר אומבאקאנט,
פון דער היים שוין לאנג אוועקגעפאָרן.

אויסגעוויינט זיך ביזן גרונט געשמאק,
האָט געזעגנט זיך מיט אים די מאמע,
אים א זאק סוכארעס איינגעפאקט,
און באגלייט אריבער ווייטע יאמען.

יאָרן האָבן אונדז, ווי בערג, צעשיידט,
שטראָמען צווישן אונדז אריינגעשניטן,
און די מוטער איז פון לאנג שוין טויט,
ניט געשטאנען איז ער בא איר מיטע.

נאָר די צייט, זי שטעלט ניט אָפ איר שפאן,
גייט און גייט, און פלינקער מאכט דאָס לעבן,
דורך אַט העם מעהאלעך איבער יאם
לופט־שיפן, ווי פריינג־פייגלען, שוועבן.

קוקסט ארום זיך אין דער טיפער בלוי,
איז פארבונדן גאָר די ערד צוזאמען.
אַבער מיר זיינען געוואָרן גרוי,
און פארפרעמדט, — צעשיידטע איבער יאמען.

און אַט איצט, גלייך ווי א שטויס פון טיף,
הייבט די וועלן אוף דער זון אנטקעגן,
שטייען מיר דאָ באם אַעראַ-שיף,
ס'ערשטע מאָל באַקענט זיך און באַגעגנט.

...אַנגעהערט זיך, אַנגעקוקט, און גיך,
גלייך אזוי, ווי אין א העלן דרימל,
איז דער ברודער, ווי דער טאָג אין ליכט,
אפסניי אריין מיט דער מאשין אין הימל.

איצט קען זיין, אף זיך ניט זען שוין מער,
מער ניט טרעפן קיינמאָל שוין, אף אייביק...
שטיי איך און איך שווייג, און קוק, און הער,
ווי אין לופטן בלייבט גאָר רויך און טויבונג.

רויך און טויבונג, זוי געדיכטער מאָל,
שטרענגע, שטארקע, שטורעמדיקע שטראָמען,
גאָר דער זימען פאָדערט עפעס גאָל,
און די בענקשאפט גאָל עפעס טוט מאַנען.

ס'ווערט דאָס לעבן פלינקער פון א גרוס,
ס'רעדט ניו-יאָרק און ס'ענטפערט אַפּ פאַליעסיע,
גאָר די פריינטשאפט שטייט גאָל אף איין פוס,
מוז די פריינטשאפט ווערן שטארקער, גרעסער.

און אין ברוסט די בענקשאפט שטייל זאל זיין,
און ניט טראגן זאל דאס הארץ קיין פאנצער,
אף דער גארער ערד זאל פרידן זיין,
ברידערישקייט אף דער ערד דער גאנצער.

נוימע

פונוואנען אף דער וועלט זיך קינדער נעמען
אינגאנצן איז מיר דענסטמאל קלאר געווען:
עס גייען טאטע-מאמע צו אורעמען
אין קדייט און קויפן פאר א קאפקעס צען.

און כ'האב געוואלט, אז נוימע זיך די מאמע
זאל פון דעם קינד, וואס איך וועל טאטע זיין.
און איך מיט איר זאלן דער וועלט צוזאמען
א זון דערציען דיכטיק ווי די שיין.

איך בין א קינד געווען, און אייפל — נוימע,
גאר שטארק אזוי האב איך געוואלט באצווייט
מיט איר זיך טיילן אלע מינע טרוימען,
און איר פארטרויען גאר מיין האב, מיין פרייד.

איך האב באשטימט, כ'וועל אף די הענט זי טראגן,
דאס טעלער פון הימל קריגן איר,
פון שפיל און קריג בין איך צעקלאפט, צעשלאגן
געקומען יעדער נאכט צו אונדזער טיר.

ס'האָט שוין דער מאמען מיך דערנומען שטראָפן
און איינריידן — אַ מענטש איך ווערן זאָל,
איך בין די נאכט געשמאק איבערגעשראָפן,
באגינען זיך געלאָזט אפסניי אין טאָל.

און ווידער קלעפּ און אפדאָסניי מיכאָמעס,
און שווער איז מיר געווען און מאַדנע פֿייכט,
און נוימע, ווי אַ צויבערלעכער נאָמען,
האָט מיר אין אַרץ און אומעטום געפֿייכט.

צעשיידט עס האָבן אונדז די טעג און יאָרן,
די צארטקייט צו אַן אנדער פרוי איצט כ'היט,
די וועלט נאָר ואויסצוגיין און ואויסצופאַרן
פון נוימען שענער טרעפן וועסטו ביט...

* * *

1

זומער בינדט מיין טאטע פֿריטן,
ווינטער — ביזן בויד אין שניי
באגעגנט אים די נאכט.
איך וויל ניט מיינע טעג אזוי צעשיטן!

מענטשן שווימען אָפּ, ווי ביימער,
ווי די סאַסנעס אפן טייך.
מיין שטוב איז קליין, —
נאָר וועלט איז קליין דען?
מיין שטוב איז אַרעם, —
איז די וועלט ניט רייך?

ניט כ'גיי אין שול, ווי אלע קינדער,
ס'וואקסט אף מיר מיין טאטנס יאָך;
אזוי דערצייל איך פון מיין קרוזדע
די צווייגן און דעם גרויען מאַך.

ביז איינמאָל פּרוּצלינג בלייבט פארשעמט
מיין בליק אַנשוויגן;

פלינק און פריי,
געזונט, צופריידן,
דער וואלד-סויכער פארט דורך פארביי.

זיינע קינדער האבן דערער,
איצטער — שפיל,
און שפעטער — פריידן,
און איך וועל האבן פראצע שווערע,
און ס'גייט אזוי די וועלט קעסיידער?..

און דאן האט מיד בין ביין פון אקס
א פארדראָס צעגליט.
— אויב אזוי, זאל איך ניט וואקסן?..
נאָר פילט מען ניט,
צי זעט מען ניט,
עס לעבן מענטשן זייער מאַדנע,
ס'שימלעך הערצער — הויפנס גיים.
און ענג איז מיר מיין שטיצע היים,
און הייזעך היצערנע צעשאַטן,
און שווער איז מיר מיין שטוב,
מיין שטרוי-קאנט,
ווי ס'גייען אַקסן-טעג פאוואַלע,
ווי איר קינד וויגט איין די מוטער,
און זינגט וועגן איר בידער דאָלע...
אויב איך בין א שטומער טאן,
פארוואָס זשע האָב איך אויגן-וונדערס?
אויב ס'איז אַ גרויסע וועלט פאראן,
פארוואָס איז עס ניט אונדזערס?..

דער ליבער פריינדג טוט מיט צווייט א ווינק,
 און ווייטער ווינק ווערט מיטן צווייט פארשוונדן,
 ווי א סאָסנע פּריש,
 און ווי א העזל פלינק,
 ביז איך געווען א יינגל.

טיפע וואסער אין א שאַטן —
 איז די פארב פון מייע אויגן;
 נאַר טרוימער־שווארצאפלען האָבן א קאַפּ,
 וואָס קען געהאַרכזאם זיך ניט בויגן...

אין פעלד — פון בערג און ברייטע טייכן
 איך הער זיך אָן אפולע שיינע מיסעס,
 פון ברידער אַרעמע,
 פון ברידער רייכע,
 פון גאזלאַנים,
 און פון ווייטע רייזעס.

אז איך וועל אויסוואקסן,
 די רייכקייט ניט צעצילן,
 מוז איך זיין א גוויר,
 דער גרעסטער אין דער וועלט,
 דאָס גאנצע האָב און גוטס
 די אַרעמע צעטיילן.
 אזוי איך טראכט
 אין גרינעם פעלד.

און איינמאָל, אין א פריינג־טאָג, א פרייטיק,
האָב איך אף אייביק זיך געזעגנט מיטן קאנט,
ווי וועלדער ווילדע ציען זיך און שפרייטן,
שפארן זיך אריין אונטערן ראנד.

אין דעם קאנט געבאָרן איז

מיין טאטע

און מיין זיידע,

און אין א הארבסט.

אונטערן וואַיען פון די צווייגן,

איז דער זון און אייניקל געבאָרן.

מיטן אופקלייבן די פעלדער,

קלייבט דער פויער דאָרט די יאָרן.

צייט זיי מיט די סקירדעס שטרוי,

ניט איינס,

ניט צוויי,

און אַט בין איך די הייד, זוי קאָרן.

אפולע פריינגען זיינען נאָך דעם געקומען.

אפולע פרייטיקן זיינען נאָך דעם אוועק;

נאָר פון יענעם טאָג

איז מיר פארבליבן אין דערמאָנונג —

א פאָר לאנגע פיס,

וואָס שפארן זיך ארויס פון וואָגן,

א וואָגן,

א באדעקטער מיט א פלייעך,

און א יאָמער פון א מוטער...

4

וועט דאך קלינגען, ווי א ווונדער,
וועט מען מיינען, ס'איז א פלאנטער,
ווי פאסט און זיך פרייד מיט הונגער,
ווי מיט כורבן פאסט זיך יאמטעוו?

נאָר עס ליַיַכט אַדאַך ריין אַ טרער
פון אַ ווונדערלעכער מיַסע,
פרעגט ווען ווער,
צו צווייפלט ווער...
און יענע צייַט איז ווי אַ מיַסע...

טויט

און בלוט,

און בלינדע גרוילן

האַט דאָס לאַנד אדורכגעשפּאַנט,

און פאַרברענט דעם פיַנט דעם פוילן,

און צעזייַט, ווי שלעכטן זאַמד,

פּוס צו פּוס

און האַנט צו האַנט,

קינדער וואַקסן, גיך, געשווינד,

זייער מוטער איז דאָס לאַנד

און זייער לאַנד —

אַליין אַ קינד.

5

שנייעלעך, שנייען — שטייע פריינט,
איר פאלט אף דר'ערד ווי צארטע קלאנגען,

וווהיז דער בליק זיך ווענדט ניט — שיינט,
אף שויבן בליען ווייסע זאנגען.

ווי ס'זאלט א בארנבוים זיין נעפל
אפטרייסלעך, זיין פריילינג'כייט,
מיר דוכט אזוי לייגט זיך דאס לעבן
אף מינע פלייצעס יונג און שיין.

נאָר ווי מאַדנע ס'פאלן יאָרן,
נאָר ווי שטיף עס פאלט דער שניי...
מאַדנע איז מיין טרוים געבאָרן,
ס'לעבן שמידט זיך פראַסט אזוי.

פראַסט אזוי, ביז ליכטיק שיינען
נעמט דער בליק פון שטאַץ פארבלענדט.
אַט אזוי מיין גרויסע טיינע
קומט דאָס לעבן און פארענטפערט.

כ'קוק נאָך היינט אף יענעם ווינטער,
ווען כ'האַב געפרעגט און ניט פארשטאנען,
פארוואָס זיינען באם לעבן קינדער
און שטיף-קינדער באנאנד פאראנען.

ס'האַבן געענטפערט ברידער-קוואַרים,
ס'האַט דער כורבן אָפגעענטפערט.
פאל אף מיר, מיין שניי, מיין קלאַרער,
פאל אף מיר אזוי אָן ענדע.

גערעטעניש

ס'איז הויך דער הימל, קלאַר און בלאָו
אין ערשטע טעג פון כוידעש אָוו.
אין כוידעש אָוו איז זון ניט קאָרג,
און שיט איר גאַלד אַף טאַל און באַרג.

אַף גערטענער, וואָס ווערן הויך
און שטייגן איבער די פארפלאַנצער...
..און אינדערפרי אַ צארטער רויך,
און ליכט אין אָוו — אַ טאַג אַ גאַנצער.

נאָר דאָך איז קיינעם ניט קיין טאָד,
אַז עפעס זוכט,
אַז עפעס פעלט,
אַז אַ פאַרלוסט האָט דאָן די וועלט...

און מיט שנייד־מעסערס די שניטער
קומען פרידיקע אין פעלד,
זיער ברוסט מיט פרייד צעבליט זיך,
ווען באַ ערד די פרייד פאַרוועקט.

און ס'ווערט א טאָג די גמי ביט מידער,
און ס'קלינגען אָפּ אין ווייטן לידער.
אַ, שניטערס ליד איז הארציק קלאָר,
ער שניידט פון פעלד א גאַרדן יאָר.
און אָף די וועגענער די ברייטע,
ווען ס'צינדן זיך אין הימל שטערן,
ער פירט עס, — אַט דאָס יאָר דאָס צווייטע,
שוין גרייט צו פלאנצן און צו גערן...

און ווייט איז גרינג,
און העל, און בלאָז
אין לעצטע טעג פון כוידעש אָוו.

אין כוידעש אָוו, אין לעצטע געכט,
דער הימל אָפט זיך פרוצלינג בהעכט,
בליצן שיינען און ווי זונען,
שטיצע ערד צעטרייסלען דונערס.

וואַלקנס פולע איבער וועגן
גיסן אויס פון זיך מיט רעגנס,

און דער שטויב נאָך טאָג פון שניין
טרינקט דעם וואסער-קלאָרן וויין.
און ווערט באשווערט,
און ווערט באפליכט.

נאָר אָף דער ערד ווערט אזוי לייכט,
נאָר אָף דער ערד ווערט אזוי לייכט,
און בלאָז ווערט בלאָז
און גרינג ווערט גרינג,
און גיי ארויס אין גאס און זינג...

זאל דיר זינגען יאנוואר...

ס'האט געכטן א שניי, ווי א ווארעמער דרימל,
א כאָלעם א ווייסן געווייט און געווייט,
און היינט איז א בלויער און הויכער דער הימל,
די ערד, ווי דער הימל, איז ווייס און איז ברייט.

היינט דרעמלען די פעלדער אין שנייען בארטע,
די שנייקע רוי איבער ראנדן פארגייט,
ס'דערקענט היינט מיין קינד אף דער האנט פון דער מוטער
די ערשטע, די ווייסע, די ערדישע פרייד.

יאנוואר אין מיין לאנד, גייט מען פעסטער פארצויגן,
יאנוואר אין מיין לאנד, שטעלט מען גיכער דעם שפאן;
דעם שפאן שטעלט מען גיך, ברענען טיפער די אויגן...
היינט דרעמלעט מיין קינד בא מיין פרוי אפן האנט.

אין א פראסט אין אזא איז זיין טאטע געבארן,
און ס'האבן די באָרן געגריסט אים מיט ווינט,
און איבער די כאטקעס און פעלדער פארלאָרן,
האָט זיך וויכער פארגאנגען, ווי אן עלנט קינד.

און איבער די פעלדער, אין שנייען פארווייטע,
די סאָסנע די איינזאמע האָט נאָר געהערט,
ווי ס'האַבן געקלונגען די פראַסטיקע קייטן,
ווי שטום ס'האַבן העלדזער געשאַלטן די ערד.

„פון פעלדער ביז טונדרעס, ביז זון און בוראנען,
איז וועגן פאראנען און ווידער פאראנען...“
און ס'דרייט זיך די ווינגע און לאַכט בא מיין טיר:
„נאָר וואָס פאר א וועג וועט געהערן צו דיר?“

איך וועל זוי א שטורעם היינט זינגען און זינגען,
אין ווייסער, אין ליכטיקער ווינטער-וועלט;
ניט קיין פינצטערע בסורעס צעטראַגן די ווינטן, —
ס'הערט איין זיך די איינזאמע סאָסנע אין פעלד:

„פון טייכן ביז טונדרעס, פון פראַסט ביז בוראנען
איז וועגן פאראנען און ווידער פאראנען...“
און ס'לאַכט אזוי הייכיק דער ווינט בא מיין טיר...
„אך, וויפל וועגן עס ווארטן אף דיר...“

...נאָר אין גאס איז יאנוואר, און אף יעטווידן טויער,
אף פריידיקע פאָנען א טראַפן פון קרעפּ.
דאָס פריידיקע לאַנד און די פריידיקע בויער
דערמאָנען די קעמפער, וואָס האָבן געלעבט.

וואָס זיינען אין פראַסט און אין גלייקע ווינגעס
געפאָרן אין פעלדער פארשאַטן מיט שניי,
אז אופגיין זאָל ווען עס איז הויך אונדזער יוגנט,
אזוי ווי געוואָלט, ווי געטרוימט האָבן זיי.

איך בייג אן דעם קאפ, — זאל ער שווינגן א רעגע,
דער קאפ, זאָס פאר ווייען בייגט קינמאל זיך ניט.
און כ'הער, אין מיין ליד קלינגען אָפּ יענע וועגן
מיט ווייטעק און דרייסקייט פון זייערע טריט.

...און דו ביסט, מיין קינד, פון די ינגסטע נאך ינגער,
ס'איז דיר דאך אינגאנצן דער ערשטער מעסעס.
דיין הייסער, דיין ערשטער, דיין לייכטיקסטער הונגער
אין דרעמל לייכט און זיך, לייכט און פארלעשט...

יאנוואר, ווי א לייכטיקע, העלע דערמאָנונג,
זאל לאנג דיר א מונטערן זינגען דער ווינט;
דיך היטן די פריינט, קענסט נאך ניט די סאָנים,
ליר-ליר, מיין אייפעלע, ליר-ליר, מיין קינד...

* * *

1

אויב דו ווילסט מיין טרויער היילן,
זיין ווילסט מיר א טרייער פריינט,
בעט ניט, איך זאל דיר דערציילן,
ווי ס'האט יענערס בליק געשיינט.

אויב דו ווילסט ניט, אז א טרייער
ציטערן זאל הייס מיין קאל,
דו ניט פרעג מיך פון דער ליבע,
וועלכע איז געווען אמאל.

איך בין גרייט מיט אדע כושים
היטן דיך אף שריט און טריט,
נאר פארגעסן יענע קושן,
טייערע, דאס קען איך ניט.

2

ניט באשערט געווען איז, קאנטיק,
איר דעם פיינט זען איינגעבראכן;
זאל מיין לעבן זיין איר אנדענק,
זאל מיין ליד זיין איר ניצאכן...

ווי דעם שווערן פלאסט פון שטיינקויל,
 כ'האק די טעג, זאָל ווערן דיכטיק;
 ס'איז אזוי דעם לעבנס ריכטונג
 נאָר נאָך לעבעדיקע בענקען...

כ'וועל דעם פיננט איר טויט ניט שענקען,
 כ'וועל דעם סוינע ניט פארגעסן,
 נאָר אין בלוטיקע מעסלעסן
 כ'מוז נאָך פרייד און יאָמטעוו בענקען.
 איך וועל גרויסן צאר געהענקען,
 און וועל קריצן אים אין לידער;
 נאָר דאָס לעבן האָט אַ מידע:
 בלויז נאָך פרייד און יאָמטעוו בענקען...

אף די אָפגעברענטע שריאכן
 וועט אַ פרייבג זיין אַ נייער,
 העלף מיר פון מיין וויי דערוואכן,
 פון מיין טרויער זיך באַפרייען.

מיין מוטער

1

ווען צום שטוב האָט די פּוּר מיך געבראַכט,
האַבן הייזעלעך לאַנג שוין געשדעפּערט,
איין פּייערע האָט נאָר געוואכט,
נאָר ניט זי האָט די טיר מיר געעפּנט.

עס איז לאַנגזאַם געקומען דער טאָג,
מיר האָבן געבאַהדזשעט אין יישעוו,
ס'האַט ישטיף מיר דער ברודער געזאַגט,
איך זאָל מיטנעמען אירע אַ קישן.

2

ווען די, וועלכע האָט אַף דער וועלט דיך געבראַכט,
האַט אירע טייערע אויגן פאַרמאַכט —
וואָס איז דאָן גלייך צו דיין וויי?

האַסט אין דיין פּאַנעם איר אַנבליק געזען,
ביסט אין איר שאַטן אַ שמיכל געווען,
ברום ניט, מיין ווייטעק, אזוי.

באלד וועט דער סאָד ווערן גריין,
נאָר מיין טרויער איצט רופט מיך אהין,
צו מיין קינדהייטס גריין־גאַלדענעם קאנט.
דאָרט האָט זי מוטער־לעך אָפּט
מיך געקושט, און געטרייסט, און געשטראַפּט,
און געגלעט מיט איר וואַרעמער האַנט.

3

קומט אָן דער פּריינג אַ בלויער,
דער נאַכטיגאַל זינגט אין די באָרן.
און אין מיין האַרץ איז אַ טרויער,
אַ טייערן פּריינט כ'האַב פאַרלאָרן.
גיי איך אַהיים און איך וויין,
און מיין קינד איז נאָך יונג און איז קליין,
לאַכט עס מיט פּריילעכער שטים, —
פּונדאָנען זאָל אַ קינד עס פאַרשטיין,
עס מיינט, אַז איך שפּיל זיך מיט אים.

4

סאַראַ רו ס'איז אין פּעלד און אין באָר,
ס'טוט דער ווינט נאָר אַ ריר
מיט אַ ווייזענעם בלאַט מייגע האָר,
דוכט מיר, דו רודסט צו מיר.
כ'קוק אַרום זיך אין פּעלד און אין וואַלד, —
הימלען הויכע און בריימע;
און אין דער שטיקניט איין פּויגל נאָר שאַרט —
אַ, איך קען דיד, ס'ביסטו דאָך מיין ווייטעק.

כ'האָב ניט געדריקט דיין טרייע האנט,
 דאָס לעצטע וואָרט פארשפעטיקט זאָגן,
 איך האָב געקושט דעם רויען זאמד,
 דעם זאמד, וווּ דו האָסט רו געקראָגן.

פארוואַקסט די ערד מיט גראַז אצינד,
 ס'זועט ודורך א זומער נאָך א זומער,
 און ס'זועט דער בענקענדיקער ווינט
 אהער צו א בעריאָזע קומען.

דערנאָך, דער בוים וועט ווערן גרויס,
 און מיך אליין וועט איבערשטייגן,
 און איך וועל שטיין און הערן באַוין,
 ווי דו מיר זינגסט פון גרינע צווייגן.

און דאן וועל איך אַ נייע ליד,
 מיט ווערטער לויטערע און קלאַרע,
 דאָ זינגען וועגן דיר, וואָס בלייבט,
 וואָס וואַקסט און טוט זיך אַן מיט קאַרע.

גוטע ערד, מיין גרויסער פריינט,
 וווּ זי וועט זיין א בוים א הויכער,
 נעם צו מיין גאנצע ליבע היינט,
 ווי איך טעם צו מיין קינדס א שמייכל.

דורך הייסע וועגן

1

אונטער היצערנע מאצייוועס,
לאנג מיט מאך פארוואקסן, גראָ,
צווישן טאָפּאָלן ווי שניידווייס
רוען מינע וויידעס דאָ.

זיי האָבן געזונטע, הארטע,
שטום געלעכט אין גרינעם באָר,
ס'האָט דער טויט געדארפט זיי ווארטן
גאנצע לאנגע הונדערט יאָר.

2

ווי דאָס הימלאנד איז דיר טייער,
ווי ס'איז ליב דיר אָט דער קאנט, —
ס'איז דאָס פאָטערלאנד אין פייער,
איבער אים דער סוינע שפאנט.

ס'איז מיין פאָטערלאנד אין פייער,
מיך באגלייט אין וועג דער וויי,

כ'טראַג מיין קאָפּ דעם לאַנג צושטייער,
און ס'איז מיר נאָך קאָרג אזוי.

ניט אזוי דער וויי באַגלייט מיך,
שטאַרקער מיך די סינע ברענט,
מינע קליידער — זעלבער-קליידער,
און אַ ביקס אין מינע הענט.

3

פלאַם און פלאַם פון אַלע זייטן
האַט דעם וועג מיר אויסגעשפּרייט,
רויך באַטאָג, באַנאכט אין ווייטן
איז דער הימל פּרפּור-רויט.

רויט אין הייכן און אין נידער,
דו פאַרקריץ באַ זיך אין האַרץ,
אַט דעם אָסיען דעם צעגלייטן,
אַט די רויכן טונקל-שוואַרץ.

דיקע-כאַמע, דיקע-כאַמע,
נאָר ס'וועט רויט בלייבן מיין שטאַם,
מיין געדיבטע און מיין מאַמע
הער איך שרייען אינעם פלאַם.

4

מיר גייען אַרץ, מיר טרעטן אָפּ,
און וועגן ווערן פּוסט און ליידיק,
ס'איז זייער טייער מיר מיין קאָפּ,
נאָר אַפּטרעטן, — אזאַ מיין ווייטעק,

אז כ'וואָרט אים אָפּגעבן, דעם גאנג,
פון דוּלן פּיינט נאָר אָפּצושטעלן,
מיר וועלן אָפּטרעטן נאָך לאנג,
צי באַלד אין ראנגע גיין מיר וועלן?

5

אַט באַלד איז מאַסקווע — אונדזער רום,
אין האַרץ מיט ליבע איינגעפלאַנצטע,
און מאַכנעס שפּאַנען שטריענג און שטום,
און ס'גייען יונגען, ווי געפאַנצערט.

דו טו בא יעדערן א פרעג,
צי איז ער גרייט פאר מאַסקווע שטארבן,
וועט ער דערמאָנען שענסטע טעג,
באכיינט מיט ווונדערלעכע פאר'בן.

וועט שטיף פארציען דעם שינעל,
וועט הייסן גרוסן איבערגעבן,
און שטארבן גיין אָן קיין באפעל,
אבי נאָר מאַסקווע־שטאַט זאָל לעבן.

6

אין פעלד איז פוסט, דעם שפעטן שניט
האַט מען אין גארבן לאנג צעבונדן,
א שטערן כ'האַב אין בלוי געהיט,
איז ער אין ערגעץ־ווי פארשוונדן.

נאָר אים פאַרבײַט די זון אליין,
די נאַכט פאַרגײט אין שווערן שאַטן,
עס קומט אַ נײַער טאַג צו גיין,
ס'איז ווייטער אָפּטרעטן פאַרבאַטן.

7

ס'איז מיין אויג מיט וויי פאַרלאַפן,
כ'האַב אין זיך די וויי דערפילט,
כ'האַב געציילט און כ'האַב געטראַפן,
כ'האַב געטראַפן און געציילט.

גלייך ווי נײַט קיין קוילן שוועבן,
אין דער לענג און אין דער ברייט,
נאָר אײַך וואָרט עס פעטש געגעבן,
און מיט יעדן פאַטש אַ טױט.

איין פּײַנט פאַרט, נאָר ווילד און שיקער
שפּאַנט דער אנדערער פאַרויס,
גלייך ווי די צערייצטע ביקעס,
און מיך טוט פון אַרט אַ שטױס.

מיר דערמאַנט זיך גאָר מיין טאַטע, —
ווינטער, ס'שיט אַ שניי, ס'איז קאַלט,
ער באַגעגנט וועלף אַ טשאַטע,
אין דער נאַכט אין שטומען וואַלד...

און אַן זיך אליין פאַרגעסן,
מיט גראַנאַטן פּלינק און יונג,
„אַף די וועלף, די קינדער־פּרעסער!“ —
שרײַ אײַך אויס און טו אַ שפּרונג.

כ'טו א שפרונג און טו א שליידער,
 און פאל צו צו גרויער ערד,
 כ'הער דאָס האַרץ נאָר שלאָגט פאַרשייטער,
 אָט האָט זיך אין לופט דערהערט

הויך אן אופרייס, זיך צעקלונגען
 א הורא האָט רוסיש עכט.
 אָט אַ הייב זיך טוען יונגען,
 און מיט סאַנים אין געפעכט.

א הורא, ווי קופער־פעסער
 ס'וואַלטן קייקלען זיך אף שטיין
 — טויט די וועלף, די קינדער־פרעסער,
 נאָנט איז מאַסקווע, אונדזער היים!...

פיר טיילן פון יאר

1

וואָס הייסט זומער, ווייסן אדע,
ס'איז די זון וואָן, ווי אַ קאלע,
אין אַ פּאַם-קלייד אַ געקליידטע,
שפּרייט זי שוין אַף גראַז און קווייטן.

זומער, זומער, גיב אַ רעגן
פאַר די קליינע קינדערסוועגן,
ניט קיין סאך און ניט קיין ביסל,
נאָר ס'זאָל זיין אַ פּולע שיסל.

פּוּל מיט דיכט עס זינען שריאכן,
אומעטום די קינדער לאַכן,
שטיפן, שפּילן זיך און שפּאַסן,
גדיקעכע מיט דיכט און וואסער.

זון און רעגן, זון און רעגן,
ס'איז די קאלע דאָ געלעגן,
ס'איז דער כאַסן אַנגעקומען,
איז מיט וואסער אַרץ פאַרשווומען...

זון און שריאכן, דיכט און וועגן,
זומער, זומער, גיב אַ רעגן!

2

נאך דער גרינקייט קומט די קאסע,
 נאך דעם זומער קומט דער אַסיען,
 גאַר און ערשט מיט וּבּוּנְטע פּאַרבוּן
 ער פאַרפּלייצט די ערד, און שטאַרבן

וועט ער נאך באווייזן שפעטער.
 ווען, ווי אש, די פוילע בלעטער
 ווערן אַפּטרייסלעך די ביימער,
 דאן נעמט רייכערן דער קוימען

נאך די לאנגע איבערייסן;
 דאן זיך נעמען דעכער ווייסן,
 אין דער רופטן הוידען ווינטן,
 דאן קומט אן די צייט פון ווינטער...

ווינטער איז א פארגעניגן,
 פאר די קינדער אין די וויגן,
 און פאר די, אין שול זאָס גייען,
 ערד און דאך און שויב אין שנייען...

און פון שניי קענסט אלצדינג מאכן,
 מאַלן אף די פענצטער שליאכן,
 טייכן, וועלדער, ביימער, זאנגען.
 טוסט אַ בלאָז — ווערט אלץ צעגאנגען...

3

ווי מע זאָל ניט דרייען, קערן,
 נאָר פיר טיילן און ניט מערער
 האָט דאָס יאָר. און רעדט און טיינעט,
 שטרענג אין זיי נאָר לייגט זיך איינעט...

איז געווען די זון אין זומער,
אין זיין צייט דער הארבסט געקומען,
האָט דער ווינטער אים פארביטן, —
מוז דער פריינג צווייט צעשיטן.

בלויט און צווייט פון אלע זייטן,
פריינג-ריטער, קום צו רייטן!
עפן אוף די טיר און טויער,
קום אריין צו אונדז א בלויער
און א העלער, און א רויטער,
פאר די קינדער און די קווייטן.
אדרי קעלט און פרעסט פארטייליק,
ניט פארלאז אונדז, ליבער פריינג!..

ס'האַט גרינע פעלענע...*

1

ס'האַט גרינע פעלענע פון שטיין פעלד
אין מיר פארווייט דאָס בענקען פון געזאנגען;
און געמאַסטן האָט מיין וווקס דאָס גרינע פעלד
מיט הויכע זאנגען...

די קעפּ די גאַלדענע האַבן מיין קאַפּ פארוויגט
און אַנגעגאַסן אין מיין האַרץ אַ קערן;
די בלויע הייך האָט שטייַל מיין בליק פארוויגט
מיט בלאַנדע שטערן.

און ווען אין האַלבער נאַכט כ'פּלעג שוואַרצאַפּלען
צעעפענען

און טאָן אַ ריר פון שטאַרקן שדאַף די אַקסען, —
איך פּלעג דורך פענצטער דורך דעם אַפענעם דערהערן
דעם אַטעם פונעם וואַקסן.

און פעלדער גאַלדענע, און בלעטער-רויש,
פון הויכן דעמב דאָס פאַלן פון די זשאָלדעס —
פון קינדווני אָן צו מיר אין האַרצן רינט
מיט ריטשקעלע מיט גאַלדענעם.

* פעלענע — פון רוסישן וואָרט פעלענא — טעפּיד.

כאַטש ס'איז מיר דאן געוויס געווען ניט בעסער:
 אין בלינדן נעסט, אין שטומען שלאָס פֿון וואַלד,
 א גאזלען האָט געשאַרפט אַ בלאַנקן מעסער
 אַף מיין יונגן האַלדז.

וואָס ווייסט אַ קינד פֿון ציטער און פֿון גרוילן?
 נאָר איך האָב גרויל דערוואָסט אין יענער נאַכט,
 ווען מיין כאַווער, ווי אַ שעפּס, האָט מען געקוילעט,
 און פֿון אַ טויטן זיך צעלאַכט.

ס'האָט מיך צעברענגט, ס'האָט מיך די וויי צעגליט,
 האָב איך פֿון שטוב מינער צעפֿייגט אַ שייטער,
 און דורשטן בלוטיקע האָבן צעברענגט מיין בליק
 פֿאַר ברידער נאַענטע, פֿאַר ברידער ווייטע...

און ווען דעם סוינעס אויג וואָלט זיך גענייגט פֿאַר
 ראַכמים,
 כּוואַלט אויסגעשרייען: הינט, איך וועל ביז איינעם
 אייך צעשעכטן!

און דעם פֿאַם פֿון שייטער אין דער נאַכט-שטיף
 פֿאַרדעשן מיט אַ הייליקן געלעכטער...

3

עס ברענגט דער טרויער אומרוק און שווער, און הייס,
 עס פֿאַרן פֿורן אפֿן בעסוילעם!
 די וויי איז שטיף, די וויי איז שטום, די וויי איז
 גרויס, —

און ס'קוקט דער אוילעם.

נאָר פֿורן פֿאַרן, ס'קומען אָן די וועגענער,
איז וואָס זשע שטייסטו, וואָס זשע שטומסטו, אויִלעם?..
געזעגן זיך, אַלעצטן מאַל געזעגן זיך, —
מע פֿירט אפֿן בעסוִילעם...

און פֿלוצלינג, ווי דער הימל זאָל אין קופּער זיך
צעשאַלן,

עס האָבן פֿיס זיך אָנגעהויבן קניען, —
א יאָמער אפֿן שטעמל איז געפֿאלן,
און אלע רייסן קריע.

עס ברענט דער טרויער אומרוק און שווער און הייס,
איז וואָס זשע קוקסטו, וואָס זשע שטומסטו, אויִלעם?..
די וויי איז שטיִל, די וויי איז שטום, די וויי איז
גרויס, —

מע פֿירט אפֿן בעסוִילעם...

4

נאָר יאָרן פֿאלן אינעם וואַסערפֿאל פֿון טעג,
און כ'קוק זיך אום און כ'זע — עס איז ניט פֿרי...
און טעג, ווי ווילדע כוואַליעס פֿונעם דעק,
זיי שווימען אויף און פֿאלן אין דער טיף.

איך בין געווען היינט אף מיין כאווערס קייווער,
אף מיין כאווערס קייווער גרינט איצט א בעריאָזע,
און רוק שטייט די מירמלנע מאַצייווע,
און קינדער קינקלען זיך אף גרינע גראָזן...

ווייִל יאָרן פֿאלן אינעם וואַסערפֿאל פֿון טעג,
און פֿרייך צעריינט — און וויי באַרוט זיך;
נאָר טעג זיינען ווי אַופֿגעשווימטע בערג,
און ס'שווימען אויף אין אונדז די בלוטן.

עליע ספיוואק

און ווען אפן הארצן מיר ווערט אמאל שווער,
איך טו פון מיין סאווער ספיוואקן א קלער.
געווען ניט קיין הויכער איז ער, ניט קיין שלאנקער,
נאָר עפעס אַ פּרישקײט פון אים איז געגאנגען.

גלייך ער זאל זיין רויקייט שעפן פון גרונט,
געאַטעמט פון אים האָט מיט פּרייד און געזונט.
און זאָגן געזאָגט האָט ער ניט אַף קאַטאַוועס,
אונדז מונטער זיין האָבן געלערנט די אַוועס.

געזאָגט אין אַ פּראָסטער, אַ ייִדישער שפּראַך,
נאָר דו האָסט דערפּילט אין דעם כאַכמע אַ סאך.
געפּאסט צו די ווערטער עס האָט זיך זיין שמייכל,
ס'איז בייך זיי פּרעמד געווען ייעש און צווייפל.

אַ שפּרוך און אַ גלייכוואָרט, אַ וואָרט פון טאַנאך,
און אלץ ארום אים, אויסער אים אליין, לאַכט...

ווען היטלער באַפּאַלן האָט אונדזער מעדינע,
מיט יונגען אַ יונג אין די פעלדער די גרינע,

די פעלדער די שווארצע, פון שלאכט און זאוויי,
ווי נאך קאן א יונג זיין, אויב ניט אין ארמיי?

סאָלדאטישע לידער אין שניי און אין רעגן,
סאָלדאטישע הערצער אין הייסע געשלעגן,
סאָלדאטישער צאָרן אין וויי און אין ווינד,
קימאט גאָר דאָס לאַנד אין סאָלדאטן עס דינט.

און אַפט האָט געטראָפֿן, — די יונגען פארשטומען,
דער סוינע עס האָט אין א רונג זיי גענומען,
דער סוינע גענומען האָט זיי אין א קרייז,
קיין אַפּשניין, קיין אַפּווענד, קיין גרוס און קיין שפּיז.

ווי זאָסטו זיך שטעלן, ווי זאָסטו זיך זעצן?
דאן פלעגט ער אין זינגען בא זיך איבערוצען,
און צופאסן פינקטלעך אן אַס צו אן אַס,
די מ'שאַלם פון פיין און פון הייסן פארדראַס.

עס קלינגען אין רוסיש די וואָרהאפטע ווערטער,
די שפּריכווערטער זינגע פון זיידעס געהערטע,
פון אייניקלעך איבערגעטראכטע אפּסניין,
באווינט און באדאכט אונטער האַגל פון בליין.

„די זאך איז דאָך ערנסט, ס'איז ניט קיין קאמאָועס,
אונדז מונטער זיין האַבן פארזאָגט נאָך די אַוועס.
און לעבן אין פּריינטשאפט — א שטוב בא א שטוב.
גאָר דער, וואָס עס שטערט און עס גראַבט אונדז א גרוב,

אליין זיך באגראַבט ער, און מיר וועלן לעבן.
און מונטערקייט אונדזערע וואַרצלען וועט געבן.“

און ס'פלעגן אים הערן די שלאכטלייט פארטראכט,
און נאכדעם נאך בייזער זיך ווארפן אין שלאכט...

מיט די יונגען אדורכגיין באשערט איז געווען אים
דורך הונדערטער שטעט, ביז דער שטאָט פונעם גענעם,
דערזען האָט ער ליגן אין שטויב און אין זאמד,
— אזוי, ט'ער געזאָגט, פאלט א יעטווידער שאנד.

אזוי האָבן יונגען געפרייט זיך פון זיגן,
געשרייען פון פרייד, מיטאמאל נאָר אנשוויגן.
פארשטומט האָבן זיי, ווי א בוים פון א האק,
געפאלן א טויטער איז עליע ספיוואק.

געווען זיינען יונגען מיט שלאכטן פארנומען,
דעם פיינט טראָט נאָך טראָט האָבן זיי בייגעקומען.
ניט אָפּהאלטן גארניט געקענט האָט די מוט,
זי האָבן נאָך עליען א לעצטן סאליוט

געגעבן, און דאן צו דער ערד בייגט זיך איינער,
טוט זאמד א שאַט. זעלנער עס פאסט דאָך ניט וויינען:
— פאר זיג מיר באצאלן מיט טייערסטן גאלד,
מיט עליען האָט לעבן זיך שטענדיק געוואָלט...

א צווייטער גלייכט אויס זיך און קוקט אין דער ווייטן:
— פארויס שטייען פאָר אונדז נאָך זודיקע שטרייטן.
מיר האָבן באגראָבן אין דר'ערד דאָ א יונג,
א יונג, ווי א יאָדער, א יונג, ווי א פונק.

ס'צערניגען זיך קריגן, ס'פארלעשן זיך פלאמען,
נאָר פונקען זיך לעשן מיט הערצער צוזאמען.
זיין טייל האָט דעם אַנגריף דערפירט ביזן סאָך
און פעלקער באפרייט, און די סאָנים באשטראָפט.

און ווער ס'האָט אַ גרוב אונטן געגראָבן, אין צאָרן,
אליין אין דער גרוב איז באַגראָבן געוואָרן.
עס האָט נישט אומזיסט דאָך און נישט אין קיין שפּאַס,
געמונטערט די פּריינט מיט די ווערטער פון דאָס.

געמונטערט, געומרויקט נישט אַף קאַטאַוועס,
מיט אַנזאָג פון זיידעס, מיט כאַכמע פון אַוועס,
מיט גלויבן מיט אונדזערן פּראָסט און געשמאַק,
מיין טייערער כאַווער, מיין עליע ספּיוואַק.

צוגאסט

איך האָב אַף עפּעס זיך געריכט,
וואָס האָט ווי פּראָסט געדארפּט זײַן נײַכטער,
נאָר ס'האָט דעם שאַטן און דאָס לײַכט
פּאַרשווענקט דער טאָג דער אומגעריכטער.

איך גיי מיין אלטע שטוב פאַרבײַ,
ס'איז שטויב און אש פון איר געוואָרן,
און אַלץ כ'דאַרף אָנהײבן אפּסנײַ,
ווי איך וואָלט געכטן ערשט געבאַרן.

און ווידער בויען זיך א צעלט,
גלײַך, ווי אין מיטן וועג א רײַטער;
און דורכברעכן פאַר זיך א וועלט,
קעדיי זי פאַרוועצן אַף ווײַטער.

1

איך האָב פאַרלאָזט א פּרײַנט, א היים,
א טאָג א בלויען, ווי דער דאַרעם,
און האָב דערוויסט א קופּע לײַם
און הויכן גראַז אַף ברײַדער־קוואַרים.

די לופט איז שטיל, און נאָר אַ בין
קומט צו אַ בלום אַף די רוינעס,
אויב ניט אין שלעכטן כאַלעם כ׳בין?
פארבראַנדזשעט האָב איך אווהיין עס?

נאָר שטיין און שטויב און גאַרנישט מער, —
אַ בלאַנד יינגל לויפט דורך באַרוועס,
קום, זועלפעלע, קום צו אהער,
איך קום פון וועג צו פאָרן נאָרוואַס.

די גאסן דאָ דערקען איך ניט,
ווי איך זאל גאָר ביט זיין פונדאנען,
ניט שטעלן דאָ די ערשטע טריט,
איך בין דאָך פריינט מיט היגע טאנען...

2

און ווי אמאָל דער באָר איז שטיל,
און סאַסנעס איינס דער צווייטער ליבן;
נאָר צווישן טויזנט טרעפּ אין מיל
בין איך, קען זיין, איין טרעפּ פארבליבן;

איך קאנט, ווי יעדער קוסט — א קינד —
עס היט נאָך אַפּ זיינע מאכשאַוועס,
ניט גאסט, ניט טוישעו כ׳בין אצינד,
צו פאָרן כ׳קום אַף קיווער־אוועס.

צעוואָרפן ווער ווייסט וווּ איר זייט,
איר, קוואַרים יידישע, פארלאַזטע,
באם ברעג פון וואַלד, אין פעלד, באם זייט
פון לאַנקעס בלוטיקע, באַגראַזטע.

אין קופעס אש, אין גריבער ליים,
אין די פארשאַטענע טראַנשייען.
ווער יאָגט עס אום מיט א געוויין? —
די ווינטן, וואָס אין טאָגן ווייען...

3

נאָר דאָו דעם טרויער פריי — פארנעמט
ער אַדץ, וואָס איז געווען דיר טייער;
נאָר דאָו דעם טרויער פריי, פארשעמט
ער אַדץ — אי זון, אי בלוי, אי פייער.
נאָר דאָו דעם טרויער פריי — צעברעכט,
צעשטויסט ער אַדץ, צעהאמערט...
נאָר ניט אומזיסט כ'בין וואכע נעכט
אדורך אין קלעמען און אין פלאמען.
איך וועל אדורכגיין זיך אף יאגד,
די ערטער נאָענטע דערמאָנען;
און פעך-לופט איז אזוי געשמאק,
ס'שרייט די קוקאווע אף די קליאַנען.

4

און יול איז שטיף — א בלויע נעסט,
און ס'קלייבן זיך די פריינט צוזאמען.
זיי קומען אופגערעגט און פעסט,
ווי אייגענע צו ארטע שטאמען.
די רויטארמייער פונעם פראַנט,
די יונגען שטארקע, ווי דער קרעמען;

די פארטיזאנער פונעם וואַלד —
די מעכטיקע נעקאַמענעמער.

און די, וואָס האָבן זיין און ווייניג
מיט ציין פאַרקריצטע דורכגעטראָגן;
די מוטער אָן איר לייבלעך קינד,
דאָס קינד אָן מוטער און אָן פאָטער.

ווי בוש'עס קומען זיי אהיים,
ווען זון האָט ערד אַרומגענומען;
און ס'שמעקט די לופט אפּסניי מיט לייים,
און ס'שמעקט דער לייים אפּסניי מיט זומער.

דעם ליכטיקסטן לאנד

איך טראָג אין מיין האַרצן
ניט ווערטער,
געשריבן מיט רויד און מיט פלאַמען,
נאָר ליבע
און סינע
געבוירן דאָרט ווערט.
אויב טריישאפט
און האס קאַנען לעבן צוזאַמען,
אזוי ווי אַ צוויינג אין בויך באַ אַ מאמען,
דורך זיי זאָל מיין זייכער
פאַרברייבן
אַף דר'ערד.

מיין ליבע,
זי שטאַמט פון מיין פאָלק;
מיין ליבע
צום פאָלק מוז דערגיין,
אזוי ווי קרישטאָל
אי לויטער,
אי ריין.

אליין וואָס באַדייט איך? —
ווער בין איך אליין?
און נאָר מיטן פּאַלק ווערט מיין פּרייד און מיין פיין
א הייליך פון זיין קלאַנג און א פונק פון זיין שיין.

מיין סינע —
צום פינט פון מיין פּאַלק,
מיין סינע
מוז דינען דעם פּאַלק,
אזוי ווי דעם ביניען א שטיין.
אליין וואָס באַדייט איך?
ווער בין איך אליין?
און נאָר מיטן פּאַלק איז באשערט מיר צו זיין
פון די, וועלכע צאָלן פאר בלוט און פאר פיין.

ס'האַט וועלט מיך באַגעגנט
מיט זאמדיקע טיכען,
מיט פעלדער פארדארטע
און כאַרעווע נעסטן;

און איך וואָלט א וואָלף דאָ באַדארפט זיין,
מיט קינבאקן שטארקע
און הארטע,
קעדיי מיט דער וועלפישער וועלט זיך פארמעסטן.

און וואָלט איך קיין וואָלף ניט געוואָרן,
אליין כ'וואָלט געווען די פארצוקונג;
נאָר פּלוצלינג כ'בין ווידער געבאָרן,
אפּסניי האָט צעבליט זיך מיין יוגנט.

ווער איז עס מיט וואָרט ניט געהערטן,
מיט זוניקן רעגן געקומען
אף פרוכטלאָזער ערד?..
ס'איז לענין געקומען,
ס'האָט בלעזן גענומען,
אין מידבאָר זיך האָבן
קרישטאָלענע קוואַלן דערהערט.

נאָר טיפער פון ברונעמס,
נאָר קלאָרער פון קוואַלן
עס האָבן זיך קלאַנגען צעשפרייט...
ניטאָ נאָך קיין פעלדער,
וואָס זאָלן זיין שענער,
ניטאָ נאָך קיין ערדן,
וואָס זאָלן זיין ברייטער,
ווי די, וואָס ס'האָט לענין פארזייט.

דער גרעסטער פון קעמפער
איז ער דאָ געווען,
דער שטארקסטער פון קריגער
איז ער דאָ געווען.
דער וואָרהאפטסטער טרוימער
איז ער דאָך געווען,
און ווי נאָר האַסייע
ארויס איז פון קלעם,
האָט ער זיך פארמאָסטן,
אז זיין זאָל איר שעם
ניט לאַנד פון דער סאַכע,
ניט קאַנט פון „לוטשינע“, —

נאָר געגנט פון בראַכע
און קאנט פון באַגינען, —
האַט ער שוין אין לײַכט זי,
אין שטאַל זי געזען.

מיין האַס און מיין טרײַשאַפט,
מיין מוט און מיין סינע,
ביז לײַכט איז מיין רײַכטום,
און ווערט וועט מיר גרײַנען.
זאַל לײַכטן
און דינען
דעם זוניקסטן קאנט —
דעם לאַנד
פון לענין,
דעם לאַנד
פון ליבע,
דעם לאַנד
פון פריינטשאַפט.
דעם גרויסקן,
דעם שטאַרקסטן,
דעם לײַכטיקסטן לאַנד...

לענין לעבט מיט אונדז

וואָס איז שייַן?
דעם טרוים, וואָס האָט דיין שפּאן געמונטערט נעכטן,
זען הייַנט אין אויסגעשליפּטן שטיין;
די טריט מיט פּרייַדיקן געלעכטער;
אַנפּילן, — און ווייַטער גיין,
און גיין.
אַט דאָס איז שייַן.
נאָר הייבן הייבט זיך אָן אזוי —
א גאס,
און הוילע ווענט
און קופּעס אש,
און ס'בלאָנדזשעט אום א קינד אף בערגלעך שטומע,
אף די כורוועס גרינט דאָס גראָז,
עלנט איז דאָס קינד, פּאַרלאָוט,
פון ווייַטע דערפעלעך אהער געקומען.

דאָס לאנד האָט ווייניק ברויט,
דער סיינע ווינטשט אים טויט.
מיט ליבע ווערט געשפּיזט דאָס יינגל.

און ס'קומט אן יאָר נאָך יאָר,
און ס'גייט
און ס'וואַקסט דאָס קינד, ווי ס'וואַקסט די פרייד,
און פון זײַן גרויסן קלאַס וועט זײַן דאָס קינד א זינגער.
ניט נאָר ס'הייבט אױף דער קלאַס
דעם זינגערס קאַץ.
דעם זינגערס קאַץ דער קלאַס דערציט,
און ביז עס וועט אמאָל
א דונער טאָן מיט פּוּדן באַס,
זײַן האַס און לײַבע אָנגעגליט —
נאָך דאָן, — אין צימער פון צעקא
דערקאַנט מען שוין זײַן נײַע ליד...

אהער אין צימער קומען יחנגען
פון פאַבריק,
פון דרוקעריי,
ס'איז קינדיש יונג נאָך זייער בליק, —
קיין צוואַנציק קיינעם ניט פאַרבײַן,
און א באַגער
זיי ברענט,
א דראַנג, —
איינעמען די פעסטונג פון געזאַנג.

מיר דארפן ווי דאָס לעבן זינגען פּראַסט,
פּראַסט אזוי, דאָס האַרץ זאָל טאָן א ציטער,
פון די זעלבע צימערן אין פּראַסט,
אין ווינט,
אין וויגע,

אין געוויטער,
אונטער פעסטע פויקן-קלאנגען
איז מען קעגן טויט געגאנגען...

די קאמיוניסטן — אין פארטיי,
די אַנפאַנגער — זיינען געוואָרן דיכטער,
אף קוואַרים-בערגלעך פאלט אַ שניי
און אַף דער ערד איז ליכטיק, ליכטיק...
אזוי ליכטיק קען נאָר זײַן אין טרוים,
נאָר ס'איז דאָך יענע גאס, — כ'דערקאַן זי, —
ניט קיין אש — נאָר שלאַנקער שטיין,
און לענין שמייכלט פון דער בראַנזע.

זינג און זינג,
און אפן גאס איז פראַסט,
נאָר שניי און פראַסט,
און מענטשן גייען פון דער ארבעט.
ס'איז אזוי געוויינלעך
און, דאכט זיך, אזוי פראַסט,
עס האָט אַ מענטש געלעבט,
און אלע מענטשן שטארבן...
נאָר איך וויל היינט אין טויט, —
אין שטומען פראַסט ניט גלייבן.
צארטע ווינטן שוועבן,
טראַפנס ווייסע זילבער
זייען זיי פאַרקלערט.
לענין האָט געלעבט,
ער וועט דאָ אייביק לעבן —
ביז עס וועלן מענטשן לעבן אַף דער ערד.

איך בין היינט פארפלייצט מיט פלאמיקע געפילן...
די שענסטע טרוימער גריסן אונדזער שלאך,
זיי רופן מונטער זיין,
זיי לערנען אונדז זיך ציילן,
זיי הייסן זינגען אונדז
און קעמפן,
און זיין זואך,
איז גוט, מיין הארץ,
א לעבן זאָלסט עס פילן...

מיין ערד

ווי מיין מוטערס אַנדענק
ביסטו, ערד, מיר טייער,
ס'רוען אין דיר מיטע פריינט
און פיינט.

איך בין אדורכגעגאנגען דין מיט דידער און מיט פייער,
מיט דידער און מיט אקערס כ'גיי אדורך דין היינט,
וויפל הענט דין האָבן, ווי אן אייפל,
מיט זון און וואסערן געפויעט,
מיט זויען וויבערע פארווייט?
שנייעדעך עס פאָרן ניט אזויפיל
אין א ווינטער, וואָס עס שנייט און שנייט.

ניטאָ קיין שפאן אף דיר,
וואָס זאָל אמאָל ניט ברענען,
נאָך יעדן פלאַם באַניס
דיין וויין און האַניק טריפט.
און ס'דארפן קומען נייע אמונדסענען
דערלעגען דין
ניט אין דער ברייט,
נאָר אין דער טיף.

אף אָט דער ערד,
וואָס כ'בין מיט קריג אדורכגעגאנגען,
מיט צאר און מוט געמאָסטן מיַינע טריט,
אצינד מיט גאַלד עס גיסן אָן זיך זאנגען,
און באַד וועט זײַן
די צײַט פון שניט...

איך האלט די וואך

איך הער אין פריילינג־ציַיט,
ווי קנאַספּן פּלאַצן,
אין האַרבסט, —
ווי צווייגן בייגן זיך פון שיין.
איך וויל, מיין לאנד זאַל לעבן אין פּאַלאַצן,
און כיוויס געוויס, א טאָג אזא וועט זיין.

מיר האָבן שטאַל
צו קאָוען און צו קאָוען,
און הענט, וואָס גליק זיך בויקען זיינען ווערט,
און כוהער, ווי פּריש עס הויכט די לופט אין אָונט,
פון קרוין — אין בלוי,
ביז וואַרצלען טיף אין דר'ערד.

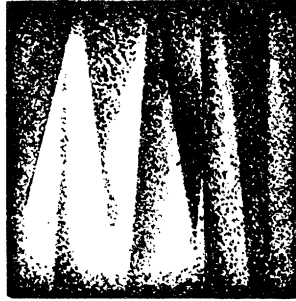
דאָס גייט אַ קאַראָואַן מיט זויט זיך גריסן,
דער נייער טאָג זאַל קומען ווונדער־שיין...
א שטראָם
האַט שוין דעם טהאַם אדורכגעריסן,
א גוואַר —
געשפּאַרטן האַרטן מירמלשטיין.
פאַרוואָס וועט היט איך נאָך

אין מיין זיקארן
א בליק — א בליק, וואָס איז פון לאנג אוועק?..
א מוטער האָט א נייעם זון געבאָרן,
אן עגבערער, —
א נייעם סאָד אנטפלעקט.
זי ניט דערפאר,
ווייל דאָרט אין שטויב פון אַוואַר
צעטראַטן ליגט א שוועלבעלע — מיין פרייד;
...מיין וויי, מיין אייגענעם,
וואָרט איך אין האַרץ ניט כאַווען,
פארפּרעסט איך וואָרט עס טראַגן שטילערהייט.
מיט אַלע פעדעם
פון מיין שטרענגן אַטעם,
איך טראַג דאָך נאָר דעם נייעם טרוים געוואגט.
און אויב איך קוק צוריק,
איז ווייל עס קאָן דער שאַטן
פון הייל א שפרונג טאָן פּרוּצלינג מיט א האַק.
איך ווייל, אין פּריילינג זאָלן שמייכלען בלעטער
און ליכטן זאָל די זון
פון ראַנד צו ראַנד.
איך ווייל, אז שטאַל
זאָל שמידן זיך און קנעטן,
און אין פּאַלאַצן לעבן זאָל מיין לאַנד.
און גליקלעך זיין זאָל ס'קינד,
וואָס ווערט געבאָרן,
און בימער זאָלן בליען אַף זיין שלייד...
מיט מוט אין האַרצן,
מיט זינען לויטער-קלאַרן,
איך קוק דערפאר צוריק, — ווייל כ'האַלט די וואַך.

סאַנעמן

1

איך וואָלט געוואָלט באַגעגענען דײַך ווײַדער,
די הימלען זאָלן זײַן, ווי דענסטמאַל, רײן;
און לעבן זאָלסט נײַט נאָר אין מײַנע פּײַדער,
נאָר לעבן זאָל מײַן פּײַד אין דײַר אַלײן.

נײַן, קײנמאַל וועל איך דײַך דאָ מער נײַט טרעפן,
גלײַך ווי אַ וועל, וואָס איז אַראָפּ צום דעק,
גלײַך ווי אַ טאַג, וואָס האָט אַ קוואַל געעפנט,
אַ בלענד געטאַן, אַ בלײַך, און איז אוועק.

און ס'בלײַבן איבער נאָר מיט מײַר די קלאַנגען,
די פּײַדער בלײַבן איבער נאָר מיט מײַר,
אזוי, ווען ס'איז די שײַף אונטערגעגאַנגען,
עס לאָזט זײַך אין דער ווײַט נאָך אַ פאַפּיר,

פאַרכאַסמעט אין אַ בוטל, צו די פּרײַנט,
אין מאָרגן-גלײַך פון טרויעריקן הײַנט...

2

ווייץ שימנע איז געווען דיין נאָמען איינער,
דיין צווייטער נאָמען לעבן איז געווען,
ווייץ ס'האָט דיין יוגנט ביידע זיי איינינעם
באהעפט ביז ווונדער־פּראָסט — מיין בענקשאפט ברענט
און מאַנט פון מיר אין זידער זיי געבאַרן,
און ווידער שענקען איר דיין רייך און כּיין,
ניט עלטערן זי קיינמאָל זאַלן יאַרן,
געבאַרן אף מער קיינמאָל ניט פארגיין.

מיין פרוי, מיין פּריינט, מיין ערשטע פּרייד, מיין ליבע,
דאָס גליק איז מיר באשערט געווען ניט לאנג,
נאָר ווי דעם וועג, וואָס ער איז לאנג אריבער,
קערט אום דער רייזנדער זיך אין געדאַנק,

אזוי זאָל אומקערן מיין ליד צוריק
דיין פּלינקן ריר, דיין כּיין, דיין יוגנט־גליק.

3

איך האָב דיך בא א פּריינט מיינעם געטראָפּן,
און פון דיין ערשטן בליק — דיין קער, דיין שטעל,
האָב איך פארגעסן ווי באנאכט צו שראָפּן,
האָב איך געבלאָנדעט ווי אין אָנהייב וועלט.

גלייך זיין וואָלט דאַרטן נאָר איין ציצן קליידל,
איין קאַפּ פארשוירן ייגגלש און פארשייט,
איין ווונדער איבער ווונדערסטער, — איין מיידל,
איין צויבערלעכע ציונג צו דער ווייט.

און איך נעם אָפּטער צו מיין פּריינט אַריינגיין,
 אזוי זיך, מיניסע כאווער פון קאַמיוג,
 און נאָך דערפאר, ווייל ערשטע ווונדער־קלאנגען
 פון ראדיאַ בא אים. נאָר דו ביסט קלוג,
 און שמייכלענדיק דערפאַנגסטו מיר די האנט, —
 „געוויס איז ראדיאַ אינטערעסאַנט“...

4

אַן ארבעט נעם, זאָל ווי די האנט דיר זינען,
 א פּריינט קלייב אויס, זאָלסט קענען זיין אים טריי,
 א פליכט — זאָל איינשטימען מיט אים דיין זינען,
 אן אָ — ניט שטערן זאָל דיין גייסט, זיין פּריי.

א פּריי — א פּריינט זאָלסטו אזא זיך נעמען,
 וואָס זאָל דיר פידן ווי דעם שטאַל — מאנגיט,
 וואָס זאָל פארשטיין דיר, און, אויב ניט, — ניט שעמען
 זיך מוידע זיין, און זי פארשטייט דיר ניט.

איך האָב נאָך ניט געקענט דאן זיכער זאָגן,
 אז דו ביסט טאקע יענע, וואָס איך זוך;
 ווי קאָן מען וויין דערקאַנען לויטן זאַגל,
 לויט קאַרגע שורעס אורטיילן א בוך?

נאָר נאָענט זוערסטו מיר פון ערשטן שיין,
 פון ערשטן בליק ביסטו אין מיר אריין.

5

וואָס טוט מען מיט דעם בלוט, וואָס ווערט ניט שטיצער,
 וואָס דורשט נאָך שטרייטן, אומרוען און דראנג.

און מיטן איבערפלוס פון די געפילן,
וואָס בונטעווען דעם פרידלעכן געזאנג?

איך וועל, מיין זעל, דערציילן דיר א מיסע,
און דו זיך טוליע צו צו מיר און הער,
א מיסע מיט א דאַרף, א היילצן הייל,
אין וועלכע ס'לעבן ניט קיין וואָלף, קיין בער, —
א ייִדיש ייִנגל — הער זיך צו, און מעגלעך
פארגעסן וועסט א רעגע פון דיין לייד,
דערזען וועסטו די האסטיקע באוועגונג
פון דעם, וואָס ענדערט זיך און וואָס פארגייט.

און וועסטו א שמייכל טאן צו מיר — גערעכט,
עס גייט די צייט, און דאָס איז שוין ניט שלעכט.

6

א וועג, א היילצן הייל שטייט דערנעבן,
און אן אלמאַנע אף איר דאָליע קלאַנט,
אויב זאָגן, אז ניט זיס איז איר דאָס לעבן,
איז הייסט דאָך גאַרניט וועגן אים געזאָגט.
א שטוב מיט קינדער, אלע ווילן עסן,
און עסן דאָס איז ניט קיין קינדער-שפּיל,
האַט דער מיזיניק זיך אָן דעם פארגעסן,
און איינס נאָר מאַנט ער: לערנען זיך ער וויל.

גיי לערן זיך — א קאנט פון שטומע באָרן,
א שול איז ווײַט, מאך שיד, א בעגעד ניי,

ווי נעמט מען ארץ? זיך אויסברעכן פון ארעם,
און שריינען — ווער וועט הערן דיין געשריי?

און ווי דער דורשט דערקענען אס נאך אס,
גיסט אן זיך אין מיזיניק דער פארדראָס.

7

נאָר שאַרפער ישׁניי און פּראָסט, נאָר זויגט און ווייגע,
עס וואָלטן עפּשער מיטפילן דעם קינד, —
זיי טראָגן דורך זיך העפּקער און מעשוגגע,
און נעלעם ווערן זיי ווער ווייסט זווהין...

נאָר סאָסנע-בוים, אין אלטע שטומע באָרן,
עס וואָלט אים עפּשער מיטפילן געקענט, —
געשמידט צום אָרט ער לעבט אָפּ זיינע יאָרן,
און שטארבט ער, ווייס מען ניט אפילע ווען...

ניין, ס'דארף דאָס קינד ניט האָבן זייער מיטפיל,
ניט שניי איז ער און ניט פון בוים א שטאם,
אויב ער דארף יאָ זיין מיט דער ערד געשמידט דאָ,
איז גלייך ווי שטאַל, וואָס פּרייער גייט דורך פלאַם.
פון פלאַם — דער שטאַל זיך האַרטעוועט אין פּראָסט,
ס'קינד האָט אין זאוויי זיך זוכן גליק געזאָזט...

8

נאָר ס'איז באשערט געווען ס'זאָל ניט פארפרוירן
זיין האַרץ, נאָר שלאָגן ריין און אויסגעקלאָרט —

אין יענע טעג האָט לענין די גיבוירים —
די רויטגווארדייער אָנגעטרויט זײַן זואַרט.

אויב ווערטער קענען אומקערן די יוגנט
צו אלטע גײט, זיי מאכן צוויי מאָל יונג,
איז לענינס וואָרט אזא, ס'איז אומבאָנוגנט,
ווי ס'לעבן, — אומרוק, ווי פרייד, ווי שוונג.

און ווען אין דאָרף די פויערים, דערפרייטע,
די קעפּ אנטבלויזט, עס האָבן אין איין קאָל
געזונגען, מיט סאָדאטן גרוי־געקליידטע, —
האָט ס'קינד מיט שטאַלץ געהערט צום ערשטן מאָל.

אז איצט גייט דער אנטשיידענער געפעכט
פאר פרייד פון קינדער און פאר מענטשן־רעכט.

9

איז וואָס, מיין זעל, דיר פאַרזעצן די מײַסע,
צי עפשער ווייטער הערן ביסטו מיד?
קום, לאָמיר דורכגיין דורך א נאכט א ווייסער,
מיט שטערן, ווי די אויסזעס פון א ליד.

ס'איז שפעטער אַסייען, פראַסט, קיין שניי נײַטאָ נאָך.
דאָס ינגל, ווי א וואָלף, אין פעלד איז וואך,
אליין אונטער דער שיין פון דער לעוואָנע,
די הארטע ערד צוקאָפנט, און די נאכט.

ווי אפצולאָכעס, זילבער גאַנצע עמערס,
נאָר שיט און שיט. גאזלאָנים אפן טראקט,
א קינד זאָל ציטערן. פארוואָס? פאר וועמען?
ווי קען אף קינד פארמעסטן זיך א האק?

נאָר ראַצכים זעען ניט, זייער אויג איז בלינד.
און צו דער ערד געטויליעט ליגט א קינד.

10

אין טעג, ווי הייסע אומרויקע פלאמען,
ווען יעדער פרי איז בני, און רוי, און בלוי,
פארוואס זאָסטו ניט זיין מיט מיר צוזאמען,
ווי זיינען זיי אצינד — מיין קינד, מיין פרוי?

האַסט מיר א זון געבראכט, מיין קינד, מיין אַטעם,
און גרעסער כ'האַב קיין פרייד גאָר ניט געהאט,
און נאָכן זיידן רוף איך אָן אים, מאַטל,
און לויט דער מעטריקע ער הייסט „מאראט“.

מיין זון, מיין ווידערקאַל, מיין הויך, מיין אַטעם,
זאָל בלאָזן דיר אין זועג א גוטער ווינט,
און דאנקבאר כ'בין דיר פארן נאָמען „פאַטער“,
און צארטקייט טייל איך צווישן דיר און קינד.

ווי זיינען זיי אצינד מיין קינד, מיין פרוי?
נאָר ווינט און רעגן, שארפער שניי און טוי...

11

מיין פרוי, וואָס האָט גענויט דעם קאַפּ דורך בויגן?
געקלעמט מיין אייפּל האָט פאר וועלכע זינד?
ווייל שיינע האָט געהאט צוויי ווונדער־אויגן,
ווייל נאָר דיין אומשוֹלד איז דיין שוֹלד, מיין קינד!

מיין פרוי איז צו איר אייגענער לעווייע
געטאנגען שטוב. געקוקט—די זון גאך שיינט;
אף דאָרעם פליען פויגלען אָפּ אין סטייעס,
און ס'פּרעגט דאָס קינד זי, וואָס וועט ווייטער זיין?

און שרעקלעך איז דער טויט, ווייל דו דערווארטסט אים,
ווייל דיר דארף ברענגען אים דעם סוינעס האנט;
ארויסרייסן דאָס לעבן וואָלסט פון הארצן,
גאָר שטארבן זאָל מיט דיר דיין פיינט באנאנד.

עס פּרעגט דאָס קינד: — און זיין וועט ווייטער וואָס?
די ערד וועט צודעקן און גאָר? — אַ שלאָס?..

12

ניין, שליסן כּוועל ניט געבן זאָל פּארגעסונג
דעם סוינעס שאַנד: זאָל אייביק איבער אים
דאָ הענגען, ווי זיין דראַענדיקער מעסער,
דעם אויפֿלעס לעצטע אומשוֹלדיקע שטים.

איך וועל ניט לאָזן, ס'זאָל די ערד צעשטויבן
דעם פיינטס פּאַרברעכן; זאָל דעם זאַקנס טרער,
ווי שרויט דאָ לעכערן זיין שאַרבן אייביק,
ווי ער האָט עס געטאָן מיט זיין געווער.

עס קומט און מאַנט, און הערט ניט אוף צו מאַנען
פון מיר מיין קינד, אין יעדער אפּדערנאכט:
„שמיד אויס אזוינע ווערטער קעגן סאַנים,
ניט האָבן קיין געווער זאָל אזא מאכט“.

אַ מאכט אזא האָט קיין געווער גאָך ניט,
ווי ס'בלוט, וואָס זיידט אין אַטעם פון געמיט.

די ווונד פארגייט, דער סימען בלייבט וואך לעבן,
 דאס גליק פארגייט, נאָר ס'בלייבט פון אים א קלאנג,
 אזוי פארגייט דער גרעבער, נאָר מיר שעפן
 פון קוואל, וואָס ער לאָזט איבער אונדז אף לאנג.

דער קוואל דארף גאַרנישט האָבן פאר זיין טקומע,
 אים איז גענוג פון באַדן זאמד און זאלץ.
 נאָר דורשטיקע זאָלן וואָס מערער קומען,
 מיט זייער דורשט צו אים, ער דארף — און אזיך...

פאר דורשטיקע בלייבט נאָר א קוואל א ריינער,
 וואָס מער זיי שעפן אים, אזיך טיפער ר'ווערט,
 און נאָר א קרייך, א שניץ, א סימען איינער,
 דערמאָנט אָן דעם, וואָס גראַבט אים פון דער ערד.

איז אויב א ווונד, אויך זי קען ברענגען פרייד,
 איז וווּ איז לייד בא צייט, וואָס גייט און גייט?..

נאָך יענער הייסער ציטעריקער ליבע,
 ווי קען איך איצטער ליבן נאָכאמאָל?
 ווען ס'פעלד איז דורך די קאָסע, וואָס בלייבט איבער?
 די זאנגען פאלן טויט — א הילפער מאָל...

נאָר יענער בוים, וואָס לאנג איז דאָרט געשטאנען,
 מיט בלעטער גאָדענע נאָך איצטער שטייט.

אדורך וועלן די הארבסטיקע טומאנען
און ווידער ברענגען פריינג אים וועט פרייד.

א בוים אן איינציקער אין פוסטע טאָן,
אין הארבסטן כמורנע איז מיר זיין באשערט,
די זוימען זוניקע געטרייסט זיין זאָן,
דער פריינג וועט ניט מיין אונדזער ערד.

א בוים אין טאָ פון ווינט איז ניט באשיצט,
פאר שניי און רעגן פריי אמאָל און איצט...

15

מיין אנדערע, מיין הארציקע, מיין בעסטע,
אן ליבע אָרעם וואָלט געווען די ערד,
אויב כ'רוף דיך אן אזוי, האָסטו "די ערשטע"
דערמאָנען מיר געדארפט, נאָר גראָד פארקערט,

אויב מענטשן זיינען אלע גאָר פארשידן,
ביסטו און זי, ווי ס'זאָגט זיך, טאָג און נאכט,
און טאָג און נאכט איך טראָג אין הארצן ביידע,
און ס'האָבן ניט דערפאר אף מיר קיין מאכט

די נעכט און טעג, וואָס גייען אין מעסלעסן,
זיי זעשן אויס אלץ, זאָזן אפן ווינט,
און איך, פארקערט, דאָס אלץ, וואָס ווערט פארגעסן,
קריץ אויס אפסניי, פארצייכן און צעצינד.

איר שכינעס זאָל ניט זיין דיר צו פארדראָס,
בא שכינים ווענדט זיך אלץ אן באַלעבאָס...

באגעגנט האב איך דיך אין פריילינג בלויזען,
און אנגערופן דיך מיין פרייד, מיין שניין,
ביסט אנגעקומען מיר אן וויי, אן טרויער,
אן וויי און טרויער ליבע קען ניט זיין.

אין דעם האסטו מיך איבערצייגט שוין שפעטער:
„די ערשטע“ איז מיר אנגעקומען שווער,
אלציינס, ווי צו א פעלדז וואָלט איך געקלעטערט,
דערפאר דאָס אלץ, וואָס האָט מיין האַרץ באַגערט.

איז זי געווען דערנאָך, — א פרוי, א כאווער,
און דו, די וויי האָסט אף דערנאָך געלאָזט.
פארוואָס זשע ביסטו טייער מיר, טשיקאווע,
וואָס ליבע איז אפילע מיין פארדראָס?

ווייל האָסט געבארן מיר א זון — א פרייד,
די ליבע, וואָס גייט און ניט פארגייט.

מיין ערשטע פרוי געהאט האָט אירע געטער,
ס'האָט פאלן ניט געטאָרט אף זיי קיין שטויב,
זי האָט געהאלטן פון אויטאָריטעטן,
אין דיכטונג און אין אייביקייט געגלויבט.

מיין צווייטע פרוי האָלט נאָר פון אוילעמהאזע, —
גוט עסק, קליידן שוין זיך איר געפעלט,
א דיכטער, האָלט זי, דאָס איז א שלימאזל,
זי האָלט אינגאנצן ניט פון יענער וועלט...

דערפאר, ווי לידער, לייכטן אירע אויגן,
ווען אפן קינד זי קוקט. און וואָס איז רום?
דער מענטש — דער גאָט עס האָט איר מיט געוויגן,
און איצט ער שפּילט, ער לויפט אין גאס ארום.
ער דערנט זיך און פרייט, און וואקסט — איז ווער,
איז ווער פון אייביקייט דאָ האלט נאָך מער!..

18

איך וויל מיין סאָף באגעגנען מיט א שמייכל,
דערמאָנען זיך, צי צוטראכטן א וויץ.
און בעטן וועל איך נאָר די דאמע אייכל,
מיין טייערע, ניט גיי אוועק און זיץ...

בא אונדז אין לעבן איז געווען פארשיידנס,
דאָס בעסטע אין דיין הארצן היט און שוויגן,
דו פלעגסט דאָך שטענדיק זאכן, ווען כ'פלעג ריידן,
קיין ווערטער האָבן דיך ניט איבערצייגט.

דו זיץ מיט מיר, איך רייט איצט ניט קיין ווערטער.
מיין צונג שטייט פון מיין הארץ אָפּ זייער ווייט.
אויב ס'איז ביז איצט דיר זאָגן ניט באשערט מיר,
וואָס כ'וויל, בלייבט איצט אָף דעם שוין ווייניק צייט...

דו וועסט, קען זיין, נאָך ווען עס איז פארשטיין,
אז ס'איז מיין וואָרט ניט נאָר קיין וואָרט אליין...

19

די שענסטע לידער בין איך גרייט, ווי בליצן,
אדורכטראָגן דורך שטורעמדיקע נעכט;

כ'בין דרײסטן שארפזין גרײט פון פײנט באשיצן,
מיד מוטיקט הער געפיל, וואָס כ'בין גערעכט.

כ'בין גרײט מיט סאַנים און מיט פּרײנט זיך קריגן,
פאר יעדן וואָרט, געהאנקען מינדסטן ריר.
פארוואָס זשע ווער איך, ווי א קינד, אנשוויגן,
ווען ברויגעזדיק דו שטימסט ניט אײן מיט מיר.

צי דען ביסטו עס די גערעכטע שטענדיק,
וואָס קיין שום שוץ פון דיר מיד ניט פארהיט!
צי דען איז עס דיין שארפזין אזוי בלענדיק,
וואָס קליגער ענטפערן שוין קען איך ניט?

מיין טייערע, איך בין וועם מינהעג טריי,
אז דו געווינסט, געוויזן איך סייוויסיי...

20

דער פּרײנג האָט נאָך פּרײלעך ניט גערײטן
אף טאַל און טײך, דאָך זאָגט ער אָן „איך קום“.
פארהרימע פּאַרט ארויס פון הויף אף שליטנס,
אף העדער קערט מען זיך אין אַונט אום.

כ'האַב ליב דעם פּרײנג אין זײן ערשטן אַטעם,
ווען אומעטום איז ער און ערגעץ ניט,
ווען ס'שפּילט זײן אַנזאַג־רוף אין זון און שאַטן,
ווען ס'רײפט אין פעלד זײן ראכװעסדיקע ליד.

איך האָב אים ליב אין וואַלד, אין א פּרימאַרגן,
ווען צווייגן צווייפלעך נאָך צי יא, צי ניין —
דערהערן זאָל דער שטאַם, אין זיך פארבאַרגן
זײן זאפט שוין ריזלעך אומרויק און רײן.

איך האָב אים לייב, ווען ס'הערט די לופט זיך איין, —
ער גייט, ער שפּאַנט און באַלד וועט ער דאָ זיין...

21

ווען אף מיין דאָר איך קוק, פון מיניע לידער,
אף מיר טוט אַפּט אַ וויי מיט שטילער שרעק, —
איך זינג נאָך אלץ פון זיך, פון מיניע לייבע,
פון מיניע פּריינט, צי כ'שטיי ניט אַפּ אין וועג?..

ס'האַט דאָך מיין צייט דעם אטאַם אופגעריסן,
צו נייע וועלטן טראַגט זי איר געזאַנג,
און איך, ווי איך זאָג גאָר פון דעם ניט וויסן,
זעץ פאַר די ליד נאָך אין איר אַרטן גאַנג...

אַ רעגע דויערט נאָר די שרעק, מיין טרייע,
און ווידער זיכער זוכט דאָס וואָרט זיין שטאַם,
צו גריסן הייס דעם הינטציטיקן פייער,
ווי ס'האַט געגריסט דער מענטש דעם ערשטן פּלאַם.

דער ערשטער מענטש דאָן טאַנצט אין סטעפּ און באָר,
און דו דיין פּרייד, דיין ליד פּאַרטרוי און גאַר!..

22

נאָר וווּ איז דאָ די פּרייד? ס'איז דאָ דער ציטער,
ווי דאָן, ווען ס'האַט דעם ערשטן מענטש באשיינט,
מיט זיינע מאַלפעס־הענט די ניט געניטע,
צו וואַרפן שזאַר אין הייל־שטיבל פון פינט.

נאָר איצט די ברען־קראפט איז אפולע גרעסער, .
ניט קלענער איז די סינע, ווי אמאָל,
און טויזנט שטראָמען וואסער, גיט פארלעשן
עס קען דעם פונק, וואָס צינדט, ווי שטרוי, דאָס שטאַל.

ס'האָט גאָט געמאכט דעם גענעם און גאנידן,
דער מענטש, וואָס מאכט אין אַדאָסדינג אים נאָך,
האָט איצט זיי אויך געקענט באשאפן ביידע,
און איז פון דעם אליין פארווונדערט נאָך.

זיין אופטו ווארף ער גיכער דאָך פארשטיין,
אז ניט דער גענעם ווארט אף אים אליין.

23

ווי אַזע מענטשן מיטן גוטן ווילן,
איך וויל דאָך גלייבן, אז אזוי וועט זיין;
אז אף דער ערד נאָר אויפלעך וועלן שפילן,
און אַטע וועלן פון דעם גליקלעך זיין.

איך גלייב ניט, אז די מענטשן זינען קינדער,
אז ס'איז די מענטשהייט נאָר א קינדער־שפיל,
אויב ס'גליק איז זיי געלונגען צו דערפינדן,
זיי זאָלן פון דעם מאכן טעל און טיל.

מיין דאָר זיך רייסט צעפראלן אַזע הימלען,
נאָר שלעכטע גייט אים בייגן צו דער ערד;
ניט שוין־זשע אזא סאָף, ווי כיראַסימא,
מיין טייערע, איז אים דאָ אויך באשערט?..

ניין, ניין, פאָרויס ער דארף נאָך שפאנען ווייט,
און שווארצע גליסטער, טרעט אָפּ אָן אַ ווייט...

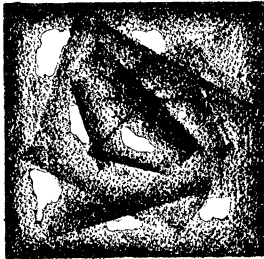
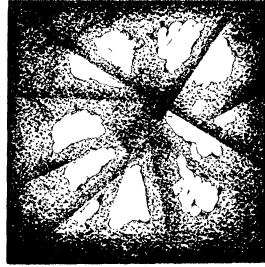
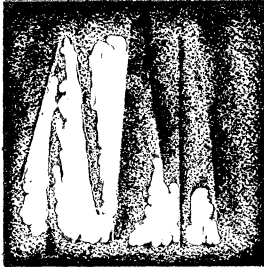
24

איך רייד — געפעלט דיר ניט מיין דיקציע — שווייג איך,
איך זינג — געפעלט דיר ניט מיין באריטאָן,
איך זאָג און עמעס, זאָגסטו, און דאָס לייג איך,
איך שפאס, זאָגסטו — דיר גייט קיין שפאס ניט אָן.

וואָס זאָגן? ס'גייט דעם לעבן אַ געשמאק צו,
אזא אַריגינעלע ליבע — ניין;
נאָר דאָך אינטערעסאנט איז צו פארשטיין,
וואָס טראכט א פרוי זיך מיט אזא כאראקטער?

אויב יענדעכס וועלן זוכן אין פאפירן,
איז דארף מען זיך ניט גריבלען סאָפקאָסאָף,
עס איז פאראן שוין איינע באַ שעקספירן,
וואָס מיט דער צייט ווערט שטידער פון אַ שאָף.

נאָר דאָס איז דאָך געווען אין זויליאמס צייט,
און זיך דערלערן איך און ליב, און לייט...

אינהאלט

לייך

1. די טירן עפן ברייטער

5	אָט דער געדאַנק אף טויזנטער פּאַפּירן
6	א קוואַל
7	מיט וואָס האָט מיר די ערד געבונדן
8	ס'האַט אונדזער מעכטיקייט זיך אויסגערוט
9	פּאַרוואָס זאָל מיר קיין שאַ גיט ווערן גרינגער
10	מיט וואָס איז עס דער פּרילינג אזוי שייך
11	פּאַרנאַכט
12	זומער
13	מיט פּרילינג
14	דאָס לעבן זאָל קיינמאַל גיט דורכגיין פּאַרביי
15	פּאַראַנען ווערטער, וואָס איך וויל פּאַרגעסן
16	דער עמעס
17	דו מעגסט זיין ווייבלעך, מעגסט זיין מענדלעך

- 18 וויסרוסלאנד איז געווען מײן וויגלאנד־היים
- 19 ווען אלט כ׳בין א יאָר צוועלף געווען
- 20 א קערפערלעכס, א קרעפטיקס, ווי פון קיזל
- 21 פרעג אין שלאַף מיך, צי אין דרימל
- 22 א שטיין איז א שטיין, ער ליגט אף אן אָרט
- 23 אָט דער פארדראַס עס פּיניקט מיך און מאטערט
- 24 זאָל זײן אזוי!..
- 25 און אָפט איך טראכט גאָר, אז ס׳איז גוט
- 26 ס׳פארגייט די קינד־הײט, דורכגעבליצט און שוין
- 27 ווען איך וועל זיך צעשיידן מיט דער ערד
- 28 און ווען די ערד וואָלט נישט געווען
- 29 גוט, וואָס לעבן קומסט נישט איינער
- 31 ווען דער וועג פונעם לעבן ווערט קירצער
- 32 פיל נאָענטע מיר זײנען ליב און טײער
- 33 ווען געגאנגען בין איך דורכן טשערווענער טראקט
- 34 איך פיל — מיר ווערן ביידע עלטער
- 35 מײן וויי איז אַן דיר, ווי א ווינט איבער וועגן
- 36 איך ווער פון קיין פריידן נישט יִנגער
- 37 ארום יאם
- 38 איך וואָלט גיין דורך זיבן יאמען
- 39 ס׳האָט פון גליק געזונגען מענדל

2. קוואלן

- 40 די ערד האָט טויזנט קוואלן
- 41 אַקטיאבער־לידער
- 46 ווען:..
- 47 שטענדיק ערנסט איז א שויטע
- 50 איך האָב געהאנדלט נישט, ווי היינע
- 51 נישט דערמאָנונג...
- 53 דער הימל איז טיף און איז בלוי און איז הויך
- 55 מײן וואָרט

57	סינאריש יינגל טראכט צו גראמען
58	שיין איז דאָס לעבן
60	אין אויג מיינס
62	ערשט נאָך נאקעטע געשטאנען
63	הארבסט
65	צוועלף אזייגער
67	אף דיין וועג
68	פון אלע קרענצעס די ריינסטע איז די ליד
70	רעגעס
71	סידערמאַנט זיך
73	צו א קינד
75	כטו אויס דיך פארן שלאָף
77	מיין דערמאָנונג
78	אפן דעק פונעם הימל
80	ס'האַט דורכגעטראָגן זיך א בליץ
81	פירלינג
84	אין מיין פאמיליע זיינען אלע שרייבער
86	מיין פאַלעסיע
88	איך בענק נאָך פריינט אצינד אין זילבער־גראַווקייט
89	שפעטער הארבסט
91	אפן טויט פון מיין שוועסטער ראַכל
94	כ'האָב א ברודער הינטער הימל־ראנד
97	גוימע
99	זומער בינדט מיין טאטע פליטן
105	גערעטעניש
107	זאָל דיר זינגען יאנוואר
110	אויב דו ווילסט מיין טרויער היילן
112	מיין מוטער
115	דורך הייסע וועגן
120	פיר טיילן פון יאָר
123	ס'האַט גרינע פעלענע...
126	עליע ספיוואק

130	צוגאסט
134	דעם ליכטיקסטן לאנד
138	לענין לעבט מיט אונדו
142	מיין ערד
144	איך האלט די וואך
146	ס אָנע טן

Лифшиц Мендель Нахимович

У СЕБЯ ДОМА

(На еврейском языке)

М. «Советский писатель» 1967 г. 168 стр. Тем. план вып. № 306.

Редактор *И. Серебряный*. Художник *Л. Мороз*

Худож. редактор *Е. Капустин*. Техн. редактор *Р. Соколова*

Корректор *Д. Грозовская*

Сдано в набор 25/I 1967 г. Подписано к печати 11/VII 1967 г.

Бумага 70×108¹/₃₂. № 1. Печ. л. 5¹/₂ (7,35). Уч.-изд. л. 4,24.

Тираж 7000 экз. Заказ 2344. Цена 49 коп.

Издательство «Советский писатель»
Москва К-9, Б. Гнездниковский пер., 10.

Московская типография № 7 Главполиграфпрома
Комитета по печати при Совете Министров СССР
пер. Аксакова, 13

